

Debreceni Egyetem
Bölcsész tudományi Kar
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

A karcagi cigány fiatalok szlenghasználata

Készítette:

Nagy Márta

V. magyar–történelem

Témavezető: Kis Tamás

Debrecen, 2009

Tartalom

I. Bevezetés	2
II. A cigányság	3
A cigányok vándorlása	3
A cigányok Magyarországon	3
A cigányság létszáma	5
A „cigány nyelv”	8
A cigányság Karcagon	13
A cigányság létszámának alakulása Karcagon	15
III. A szleng használatáról	16
Mi a szleng?	16
Milyen típusai vannak a szlengnek?	17
Mi jellemző a szlengre?	18
Kik a szleng használói?	19
A diákok nyelve, a diákok szlenghasználata	20
IV. Az anyaggyűjtésről	23
V. Szóalkotási módok a karcagi cigány ifjúság szleng szókincsében	27
VI. A karcagi cigány ifjúság szlenghasználata	33
VII. Szótár	40
VIII. Irodalom	66

I. Bevezetés

A szakdolgozatom témája a tíz és tizennyolc év közötti karcagi cigány fiatalok szlenghasználata. Két helyi iskolában végeztem gyűjtést, egy általános iskolában és egy szakközép- és szakiskolában. A gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodva két fő terület szlenghasználatát vizsgáltam: az iskolai életet és az iskolán kívüli tevékenységeket. A gyűjtött anyag feldolgozásakor, magyarázatokor figyelembe vettem a gyerekek cigány származását, ehhez kapcsolódva az iskolázottsági jellemzőiket és életvitelük sajátosságait.

A dolgozatom első részében a cigányság eredetéről, jellemzőiről írtam, különös hangsúlyt fektetve a „cigány nyelvre”. A cigányságon belül kitértem a karcagi cigányság jellemzőire is, hiszen a hagyományos, szokások mai napig meghatározzák a helyi cigányok szokásait, viselkedését.

A dolgozatom második részében kitérek arra, hogy mi a szleng, kik a tipikus szlenghasználók, és a diákok nyelvére, mivel a vizsgált közösségem diákokból áll.

A dolgozatom harmadik részében a karcagi cigány fiatalok szlenghasználatát vizsgálom meg. A gyűjtött anyag szótári feldolgozása után a felhasznált irodalmat közlöm.

II. A cigányság

A cigányok vándorlása

A cigányok meghatározása a velük foglalkozó szakirodalom egyik legalapvetőbb kérdése. A cigányság meghatározásánál két alapvető elemet vizsgáltak: az indiai eredetet és a vándorláson alapuló életmódot (TÖRZSÖK 1998: 29). A cigányok indiai eredetét tekintve őshazájuk Indiában, Pandzsáb környéke lehetett (KARSAI 1994: 4). Indiából való kivándorlásuk után sosem rendelkeztek önálló, saját területtel, országgal. A teljes cigány népesség diaszpórákban élő közösségekből állt. A cigány közösségek vezetője rátermettség és pozitív emberi tulajdonság alapján lehetett valaki (GIDÁNE ORSÓS 2007: 18–19). Az őshazájuk elhagyása összefügg a mohamedán hódítással. India elhagyása nem egyszerre történt, hanem térben és időben független hullámokban. Kr. után 5. században költöztek Iránba, amit két évszázad után hagytak el. A 11. században a cigányok Görögországban éltek, majd innen az első jelentősebb csoport a 15. század elején, majd a 16. század végén indult el a Balkán északi része felé, Szerbián és Horvátországon át Magyarországra, majd tovább Európa más országaiba (KARSAI 1994: 4–11).

A cigányok meghatározásának másik eleme a vándorláson alapuló életmód. A vándorló életmódjuk miatt nincs írásbeliségük, nincs írott történelmük, egyszerűen nem volt szükségük arra, hogy a nemzettudat formálása céljából történelmet alkossanak maguknak. A vándorlások miatt Európa különböző területein élő cigányok nyelve nem egységes. A vándorlások befejeztével a letelepült, vagy letelepülésre készített cigányok gyakran megtartják a hagyományos életmód elemeit (TÖRZSÖK 1998: 37–40).

A cigányok Magyarországon

A cigányok magyarországi megjelenéséről nincs biztosnak tekinthető adat. A 14. század második felétől már viszonylag gyakori a „cigány” vagy hozzá hasonló hangzású család- vagy helynevek említése. 1423-ból származik Zsigmond király menlevele László vajda számára, amely biztosította a cigányok jogát a saját

ügyeikben való döntésekre, törvénykezésekre. Magyarország a nyugat-európaihoz viszonyítva kevésbé szervezett társadalom volt, a viszonylag fejletlen kereskedelem és ipar miatt a cigányság számára kedvezőbb környezetet nyújtott a nyugatabbi területeknél (GIDÁNE ORSÓS 2007: 31–32).

A 16. század folyamán a Kárpátok térsége a cigányok otthonává vált. Ezt erősítette a Habsburgok cigányügyi politikája is, amely lezárta az örökös tartományok határait a bevándorolni kívánó cigány karavánok előtt. Magyarországra tehát folyamatosan áramlottak be, továbbvándorlásukat azonban megakadályozták. Az országban letelepült törzsek nem kényszerültek a szokásaik, értékrendjük feladására. A társadalom nem követelte meg tőlük az asszimilációt, a cigányok pedig többé-kevésbé betartották a környezetük szabályait (MEZEY 1998: 84–85).

A helyzet a 18. században változott meg. A jogalkotók a jog minden lehetséges eszközével felléptek a cigányok ellen (MEZEY 1998: 86). 1701-ben I. Lipót törvényen kívül helyezte a cigányokat. Mária Terézia 1749. évi rendeletében kiutasította az országból az összes cigányt, aki nem telepedett le. II. József tovább folytatta az erőszakos asszimiláció politikáját, megerősítette és tovább szigorította Mária Terézia rendeleteit, illetve kiterjesztette azok érvényességét Erdélyre is (GIDÁNE ORSÓS 2007: 33–34). A cigány életvitel lerombolását hirdették meg, a vándorlást meggátolták. Elkobozták szekereiket, széttelepítették őket, a cigánygyerekeket elszakítva saját családjuktól távoli vidékekre adták nevelőszülőkhöz. Az erőltetett asszimiláció a cigány közösségek ellenállását váltotta ki. A letelepített cigányok megszöktek, az ősi keretek, ősi szokásokba menekültek (MEZEY 1998: 86).

A 19. század az előző századból megörökölte a cigány problémát. A 19. században azonban nagyobb változásoknak lehetünk tanúi. A század végén a cigányok majd 90%-a letelepedett, házakban élt. A gazdaságban betöltött szerepük azonban válságba került. A nagyipar elvette a cigányoktól a munkát, a cigányok által termelt tradicionális termékeket olcsóbban és nagy tömegben állították elő. Ez nagyszámú felesleges munkaerőhöz vezetett. A cigányság problémája szociális kérdéssé is vált (MEZEY 1998: 86–87).

A 20. századra teljesen kialakult a szegregáció, a településen és a munkaerőpiacon egyaránt (MEZEY 1998: 89). A második világháború alatt, Magyarországon 1944-ben megkezdődött a zsidóság mellett a cigányság deportálása. Az országban 30-40 ezer

cigányt deportáltak. A háború után a szocializmusban a kimondottan cigányellenes politika megszűnt. A földosztásnál azonban nem jutottak földhöz. A cigánytelepek fől számolásával megszakították a cigány kultúrának, közösségnek, életmódnak és lakóhelynek a folytonosságát. A cigányság tekintetében az identitászavarhoz vezetett. A cél az asszimilálásuk lett (GIDÁNE ORSÓS 2007:37–38).

A rendszerváltást követően néhány változás ment végbe a „cigánykérdés” tekintetében. Az asszimiláció helyett integrációról beszélnek. Létrejöttek a kisebbségi önkormányzatok, közöttük a cigány kisebbségi önkormányzat. Kialakult egy vékony, kis létszámú értelmiségi réteg, azonban az értelmiségivé váláshoz nagyfokú vagy teljes asszimilációra van szükség. Romológiai tanszékeket szerveztek a felsőoktatási intézményekben. Jelentősen nőtt a cigányokkal foglalkozó publikációk, illetve a cigány nyelvű kiadványok száma. Létrejöttek cigány nemzetiségi iskolák (GIDÁNE ORSÓS 2007: 38–40).

A cigányság létszáma

Ahhoz, hogy meg tudjuk határozni a cigányság létszámát, meg kell határoznunk azt, hogy ki is tekinthető cigánynak. Erre több válasz is született. Cigány az, akit a nem cigány környezete – különböző ismérvek (például életmód, antropológiai jelleg) alapján – cigánynak tart (KOC SIS–KOVÁCS 1999: 13–15). Ki az, akit a környezete cigánynak tart? „A környezet a barna bőrűeket, és ezen túlmenően a cigány származásúakat tartja cigánynak. Azokat tartja cigánynak, akiknek szülei cigányok. Általában a félcigányokat is cigánynak tartja, a lényeg azonban az, hogy a származás szerint határozza meg a cigányokat. Ebben az értelemben cigány marad az az értelmiségi, akiről környezete tudja, hogy cigány szülők gyermeke, akkor is, ha nem vallja magát cigánynak, sőt, tagadja, hogy cigány. Természetesen vannak olyan emberek, akiről környezete nem tudja, hogy cigány, és akik el tudják titkolni cigány származásukat. Ezek kivételek. Vannak továbbá fehér bőrű cigányok, akik kivételes körülmények között szintén el tudják titkolni cigány származásukat. Ezek is kivételek. Általában a származás az irányadó.” (KEMÉNY–JANKY 2003: 12–13). GIDÁNE ORSÓS szerint a „cigány” szót legalább kétféle értelmezésben használják. Az egyik értelmezés életformát, viselkedésmódot, erkölcsi minősítést jelent, és

rendszerint negatív értékelést. A „cigány” szó ebben az értelemben előítéletektől súlyosan terhelt. Az értelmezés szerint a cigányokat nem tekintik önálló népcsoportnak, önálló etnikumnak, amely saját kultúrával rendelkezik. A másik értelmezés szerint a „cigány” szó egy sajátos, önálló népcsoportot jelent, amely az európai kultúrától eltér, de értékes a kultúrája. A cigányok a saját elnevezésüket tekintve csak a 20. század második felétől kezdték az általánosító, mindent egybefoglaló cigány elnevezést használni. Korábban magukat a saját csoportjukról nevezték el, ami függött a nyelvtől, származási helytől, mozgási körzettől, jellemző foglalkozástól. Említést kell tennünk arról is, hogy a cigány elnevezés helyett a 20. század második felétől gyakran használják a roma elnevezést. Ez kifejezetten politikai indíttatású eufemizmus. A roma szó a romani nyelv szava, amely a romani nyelvet beszélő csoportokba tartozó férfit, férjet, embert jelent. Egyes száma „rom”, aminek jelentése férfi, ember, többes száma „roma”, ami embereket jelent, ezzel együtt megszólító alak is. Így ha egy férfiről akarunk beszélni, akkor a „rom” szót kell használnunk, ha több férfiről, illetve emberről akarunk beszélni, akkor a „roma” szót kell használnunk. A romák szó használata nyelvtanilag hibás (GIDÁNE ORSÓS 2007: 13–16).

A magyarországi cigányság történetének egyik fontos dokumentuma az 1893. évi összeírás. Az összeírást Hieronymi Károly belügyminiszter rendelte el. Célja a csavargási ügyek országos rendezése és a kóbor cigányok letelepítése volt. Az összeírásnál a vándor cigányok mellett a letelepedett cigányokat is számba vették. 1893. évi adat szerint az országban 280 ezer cigány élt, ez azonban az akkori Magyarország területére vonatkozott. Ha figyelembe vesszük a határváltozásokat, a mai ország területén 1893-ban 65 ezer cigány élt. Ebből 23 ezer élt Dunántúlon, 18 ezer a Duna-Tisza közén, 10 ezer az ország északi részén, 14 ezer az ország keleti részén. A nagy számuk nem a természetes szaporulatból adódott. A 19. század második felében nagy méretű volt a bevándorlás (KEMÉNY 2004: 313–316).

A 20. században a népszámlálások alkalmával a cigányság létszámát is vizsgálták. Önkéntes bevallás alapján 1960-ban 56 ezer, 1980-ban 64 ezer, 1990-ben 143 ezer cigány nemzetiségű személy élt az országban. A népszámlálási eredmények alapján azonban nem becsülhető meg azoknak a cigány etnikumhoz tartozó személyeknek a száma, akik nem vallották magukat cigány nemzetiségűnek (MÉSZÁROS–FÓTI 2000: 286).

A magyarországi cigány lakosság körében 1971-ben, 1993-ban és 2003-ban folytattak vizsgálatokat. A vizsgálatok alapján 1971-ben 320 ezer, 1993-ban 468 ezerre becsülték a cigányok létszámát. A 2003. évi felmérés szerint a cigányok száma 540 ezer körülire becsülhető (KEMÉNY 2004: 11).

Ma a hazai cigányság társadalmi súlya már csak a létszámánál fogva is jelentős. Népeség számuk a becsült adatok alapján meghaladja a hazai nemzetiségeink összlétszámát. A mai államterület cigány lakosainak száma az elmúlt száz év alatt több mint hétszeresére nőtt. A gyors népszaporulat jelentősen megnövelte a cigányság országon belüli súlyát (KOC SIS–KOVÁCS 1999: 13–15). A népeség számlálási adatok azonban nem mindig mutatják a valóságot. Az a cigány ember, aki cigánynak tartja magát a hétköznapokon, népszámlálás idején nem feltétlenül vallja magát cigány nemzetiségűnek (KEMÉNY–JANKY 2004: 12).

A cigányság területi megoszlása szerint 10%-uk él a fővárosban, a községekben lakik az 58–64%-uk (PÁLMAINÉ ORSÓS 2007: 56). A cigányok 56%-a él az ország keleti részében. A Nógrád, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyéket magába foglaló északi régióban a cigányság 24,3%-a él, a Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Békés megyét magában foglaló keleti régióban a cigányság 19,8%-a él. Így a két régióban összesen a cigányok 44,1%-a él (HAVAS 1999: 163). Jelentős cigány kisebbség él a Dunántúl déli részén, Somogy és Baranya megyében. A cigányok aránya az ország nyugati részén a legkisebb, Győr-Moson-Sopron megyében él a 2,7%-uk, Vas megyében az 1,8%-uk (KEMÉNY 2004: 15).

A cigányok az országon belül főként kisebb településeken élnek, a 2000 fő alatti lélekszámú településeken él a cigányok 40%-a, az 1000 fő alatti aprófalvakban él a 20%-uk. Az 1971. évi cigány felmérés idején a cigányok 65,1%-a még elkülönült telepeken élt (HAVAS 1999: 164). Az 1961-es MSZMP-határozat előírta a cigánytelepek felszámolását és az egészségtelen putrikban lakó cigányoknak az adott településre való beköltözését. Ez nagyarányú vándormozgalmat bontakoztatott ki a cigányok körében Budapestre, a borsodi, nógrádi és dunántúli iparvidékekre irányulva. A telepfelszámolási akció szándékában a cigányság életszínvonalának emelése állt. A cigányoknak a nem cigány környezetbe való szétszórása egy asszimilációs kísérlet volt, amely azonban nem volt sikeres. A telepítések csak a két etnikum közötti feszültségeket élezte ki (KOC SIS–KOVÁCS 1999: 15–16). Ennek ellenére a telepfelszámolási akció sikeres volt, az 1994. évi országos vizsgálat szerint

a cigányoknak már csak 13,7%-a élt telepeken. Azonban megfigyelték, hogy a cigányok 30%-a olyan környezetben lakik, ahol kizárólag, vagy túlnyomórészt cigányok laknak, 30%-uk környezetében egyenlő arányban vannak cigány és nem cigány származásúak. Így a cigányság mintegy 60%-a ma is erősen szegregáltnak minősíthető körülmények között él (HAVAS 1999: 164 – 165).

A „cigány nyelv”

A magyar népszámlálások nyelvi és nemzetiségi adatainak tekintetében a „cigány” kategória problematikus volt. Az 1990-es évekig a népszámlálási kérdőíveken anyanyelvi kategóriaként a „cigány anyanyelv” terminust használták. A „cigány anyanyelv” tekintetében azonban nem szerezhettünk információt arról, hogy a cigány nyelvközösségekben beszélt nyelvváltozatok közül melyikre vonatkozik. A statisztikai reprezentáció szintjén nem különült el a két nyelv, a romani és beás cigány. A 2001-es kérdőív már lehetőséget adott a cigány kisebbség nyelvi sokféleségének megjelenítésére (SZALAI 2007: 36).

A cigány nyelv az indoeurópai nyelvcsalád ind ágába tartozó, elsősorban Európában beszélt újind nyelv. Rokonai az India északi részén elterjedt újind nyelvek, például a hindi, az urdu és a pandzsábi. A cigányok önelnevezése, a rom, ami férfit, embert jelent, és az ebből származó melléknév, a románo az óind dómba kasztnévből ered, amely Indiában ma is használatos dóm formában. A dómok ma főként Észak-Indiában élnek, és zenéléssel foglalkoznak, csak úgy, mint a cigány csoportok egy része (TÁLOS 1998: 295). A hindi és a romani nyelv rokonságát mutatja, hogy megegyeznek a rokoni szavak, tőszámnevek, testrészek, fontosabb cselekvések, használati tárgyak nevei. A két nyelv között szabályos hangmegfelelések vannak. A cigányok Indiát elhagyva más népekkel kerültek kapcsolatba, így a cigány nyelvbe újabb szavak, fogalmak kerültek a perzsából. A görög nyelvnek is nagy hatása volt a cigány nyelvre, nyelvjárásokra. Arab jövevényszavakkal is számolhatunk. Ezek a jövevényszavak alkotják az ind alapréteggel együtt a cigány nyelv stabil szókészletét (KARSAI 1994: 28–30). Európába való vándorlásukkor a cigányok a Balkánra érkeztek. A Balkán az európai cigány nyelv nyelvjárásainak bölcsője. A cigány balkáni vonásai azonban

halványabbak a Balkánról elkerült nyelvjárásokban. A nagyjából egységes cigány nyelv a 14. század után kezdett felbomlani, a mai nyelvjárások többsége pedig csak az utóbbi néhány száz évben különült el. Az európai cigány nyelvjárások három fő, és számos alcsoportra bonthatóak. A három fő csoport: a német cigány, a szintó különböző változata, a cseh-, szlovák-, magyar- és észak-erdélyi-cigány, a beszélők számát tekintve pedig a legnagyobb csoport a balkáni csoport, az oláh-cigány nyelvjárás. Magyarországon mind a három fő csoport képviselve van, a beszélők számát tekintve azonban az oláh-cigány a legjelentősebb (TÁLOS 1998: 297).

A magyarországi cigányok három nagy nyelvi csoporthoz tartoznak. A magyarul beszélő magyar cigányok, a romungók, magukat magyar cigánynak, zenész vagy muzsikus cigánynak mondják. A két nyelven, magyarul és cigányul beszélő oláh cigányok, akik magukat romának, vagy romnak mondják. A harmadik csoport a két nyelven, magyarul és románul beszélő román cigányok, akik magukat beásoknak mondják (SZALAI 2007: 37). Valószínűleg a romungók kerültek legrégebben Magyarországra, akik eredetileg a romani nyelv kárpáti nyelvjárását beszélték. Ma már alig beszélik a nyelvüket, jellemzően magyar anyanyelvűek. Az oláh cigányok, akiket romaninak, illetve a Dunántúlon kolompárnak neveznek, Magyarországon a legkonzervatívabb cigány csoportot jelentik. Viszonylag jól ellenállnak az asszimilatív hatásoknak, őrzik a kultúrájukat és nyelvüket, és viszonylag határozottan elkülönülnek a társadalom nem cigány részétől, de más cigány csoportoktól is. Öltözködésükben, érték- és szokásrendjükben leginkább cigányok. Több alcsoporttal is rendelkeznek, ez leginkább foglalkozás szerinti kategóriákat jelentenek. A beások egykor valószínűleg rabszolgaként éltek, dolgoztak a román bányákban. Fő foglalkozásukká a famegmunkálás, azon belül is a teknővájás vált. A beások körében még a román nyelvújítás előtt egy nyelvcseré játszódtott le. Minden bizonnyal a hatalommal rendelkező kultúra nyomására fölvetették az akkori román nyelv egyik dialektusát, de nem vették át a román kultúra egészét, hanem megtartották saját, cigány kultúrájukat. Vándorlásaik során még számottevő délszláv és magyar kulturális és nyelvi hatás érte őket (GIDÁNE ORSÓS 2007: 77–79).

A magyarországi cigányság történetének fontos dokumentuma az 1893. évi összeírás. Becslések szerint a mai ország területén 1893-ban 65 ezer cigány élt. Az anyanyelvüket tekintve magyar anyanyelvű volt a cigányok 79,5%-a, cigány

anyanyelvű 10%-a, román anyanyelvű 4,5%-a, 6%-uk pedig szerb, szlovák, német, rutén, horvát és egyéb anyanyelvű volt (KEMÉNY 2000: 313–316).

Az 1971. évi felmérés szerint a cigány származású lakosság 320 ezer fő volt, 71%-uk csak magyarul beszélt, 21%-uk magyarul és cigányul, 8%-uk magyarul és románul (a beás cigányok). Magyarul nem tudó, csak cigányul beszélő cigány nincs Magyarországon. Az 1893-ban számon tartott szerb, szlovák, német, rutén, horvát és egyéb anyanyelvű cigányok eltűntek, illetve anyanyelvet váltottak (KEMÉNY 2000: 318). A cigány–magyar kétnyelvű csoport öt különböző cigány nyelvet beszél: az oláh cigányt, a lovári nyelvjárást, a másárit, a drizárit és a kherárit. Ezen csoportok közötti eltérések leginkább hangtani jellegűek, szókincsük alig különbözik (VEKERDI 2000: 13). KOVALCSIK a beások három etnikai alcsoportját különböztette meg: a muncsánokat, az argyelánokat és a ticsánokat (KEMÉNY 2000: 317).

1971 és 1993 között nagymérvű nyelvcsere következett be. A csak magyarul beszélő cigányok aránya 89,5%-ra emelkedett, a magyarul és cigányul beszélők aránya 4,4%-ra, a beásul beszélők aránya 5,5%-ra csökkent. Az anyanyelvet váltó cigányok többsége továbbra is kétnyelvű maradt. A két nyelven beszélő cigányok aránya csökkent (KEMÉNY 2004:). A beásoknál és az oláh cigányoknál a kétnyelvűségnek azzal a változatával találkozunk, amelyet diglossziának¹ neveznek, és amelyet RÉGER ZITA úgy jellemez, hogy az egyik nyelv az intim, családi

---

¹ Diglosszia: A diglosszia fogalmát FERGUSON eredetileg annak a nyelvi helyzetnek a leírására alkalmazta, amikor egy beszélőközösség által használt egyazon nyelv két vagy több változata között sajátos viszony és munkamegosztás van. Megfogalmazta a diglossziaként jellemezhető nyelvi helyzetek legáltalánosabb vonásait: a diglosszia olyan viszonylag állandósult nyelvi helyzet, amelyben az elsődleges nyelvjárással mellett van egy azoktól erősen eltérő, fölérendelt változat is, amely irodalmi, s amelyet vagy egy korábbi időszakban, vagy egy másik nyelvközösségek hoztak létre, s amelyet nagyrészt iskolai oktatásban sajátítanak el, és többnyire írásban és formális beszédalkalmakkor használnak a nyelvközösség tagjai, de ami a mindennapi társalgásban nem használatos. Egy beszélőközösség tagjai rendelkeznek azzal a tudással, amely alapján a megfelelő változatot megfelelő szituációkhoz rendelik. FERGUSON meghatározás után újabb diglossziaértelmezések jöttek létre. Fontos sajátosságuk, hogy nemcsak ugyanazon nyelv változataira, hanem különálló rokon és nem rokon nyelvekre is kiterjednek. A tág diglosszia legismertebb meghatározása FASOLD nevéhez kötődik. FASOLD szerint a tágan értelmezett diglosszia azt jelenti, hogy egy közösség nyelvi repertoárjának egy magasra értékelt metszetét azon helyzetek számára tartja fenn, amelyeket formálisabbnak és ellenőrzöttebbnek ítélik, e nyelvi repertoár kevésbé magasra értékelt metszetét pedig, az informálisnak és közvetlennek vélt helyzetekben használja. FISHMAN kísérletet tesz a társadalmi kétnyelvűség alaptípusainak leírására. Különbséget tesz a kétnyelvűség és a diglosszia között: a kétnyelvűséget egyéni, pszicholingvisztikai jelenségként kezeli, addig a diglosszián a különböző kommunikációs kódok tartós társadalmi elrendezését érti, kiemelve, hogy a kettő nem jár szükségszerűen együtt. A modernizáció szükségszerű velejárója a szerepek sokfélesége, a nyelvhasználati változatosság, és a kisebbségi nyelvek marginalizálódása, az önkéntes asszimiláció. A kisebbségi nyelveket kutatva azonban kimutatták, hogy a kisebbségi nyelv megőrzése gyakran éppen ellentétes hatást válthat ki, felerősíti a csoport lojalitását és szolidaritását nyelvük és beszélőik iránt. (BARTHA 1999: 66-74)

kommunikáció eszköze, a másik a formálisabb, hivatalos jellegű társalgásé (KEMÉNY 2000: 319–320).

A beás és cigány anyanyelvről való áttérés a kétnyelvűség keretében zajlott le.² Ennek egyik fő tényezője a cigánytelepek döntő többségének felszámolása volt 1965 és 1985 között. Az 1971-es vizsgálat idején az oláh cigányok 74%-a, a beások 48%-a élt telepeken. Ez az arány 1993-ra az oláh cigányoknál 4,9%-ra, a beásoknál 1,1%-ra csökkent. A telepeken a cigányok egymással érintkeztek, a telepről való kiköltözés megbontotta a hagyományos közösségekhez fűződő kapcsolatokat, értelmetlenné vagy kérdéssé tette a régi szokásokat. Mindennapossá vált a nem cigányokkal való érintkezés, ez elkerülhetlenné tette a magyar nyelv állandó használatát. A legnagyobb hatást azonban az óvoda és az iskola gyakorolta. Egész idő alatt magyarul kellett beszélniük, a cigány és a beás nyelv használatát tiltották is. A cigány szülők azt tapasztalták, hogy a gyermekeik úgy lesznek a legjobb helyzetben, ha minél előbb tudnak magyarul beszélni (KEMÉNY 2000: 320–321). Különösen azoknak a cigánygyerekeknek adódtak nehézségeik, akik óvodába nem jártak és az elvárt magyar nyelvtudással nem rendelkeztek az iskola első osztályában. Az általános iskolában két olyan időszak van, amikor a nem magyar anyanyelvű cigány tanulók nyelvi hátrányai kritikus méreteket ölthetnek. Ez az iskola első két éve és az alsó és felső tagozat közötti váltás. A magyar anyanyelvű cigányok is

---

² A kétnyelvűségnek több meghatározása létezik. Az általános meghatározások mögött az a kérdés húzódik meg, hogy vajon milyen mértékben kell birtokolnia valakinek a két nyelvet ahhoz, hogy kétnyelvűnek tekinthessük. BLOOMFIELD megközelítése szerint a kétnyelvűség a két nyelv anyanyelvi szintű ismerete. A megközelítése hosszú időre meghatározta a kétnyelvűségről kialakult nézeteket. A megközelítéssel szemben azonban a legfőbb kifogás az volt, hogy a kétnyelvűséget túl szűk keretek között értelmezte. Más meghatározások a kétnyelvűséget nagyon tág keretek között értelmezik. DIEBOLD például elegendőnek véli az írott nyelv passzív megértését. Meghatározása megengedi azt, hogy már azt is kétnyelvűnek tekintjük, aki megnyilatkozást nem képes produkálni az adott nyelven, csupán megéri mások beszédét vagy annak egyes részleteit. MACNAMARA szerint már mindenki kétnyelvűnek tekinthető, aki a második nyelven a négy alapvető nyelvi készség (beszéd, megértés, olvasás, írás) egyikével rendelkezik első nyelvi készségei mellett. A kétnyelvűség kérdéséhez érdemes a nyelvek használata felől közelíteni. A kétnyelvűséget tekinthetjük úgy, mint két vagy több nyelv váltakozó használatát ugyanazon beszélő által. A kétnyelvűség azonban nem statikus állapot. A két szélsőséges meghatározás között többen megfogalmazták, hogy mi is a kétnyelvűség, ki is a kétnyelvű. GROSJEAN a használatra és a funkcióra helyezte a hangsúlyt: a kétnyelvűség két vagy több nyelv rendszeres használata, kétnyelvűek pedig azok az emberek, akiknek mindennapi életük során szükségük van két vagy több nyelvre, és ezeket használják is. KANGAS szerint kétnyelvű az a személy, aki egy- vagy többnyelvű közösségben is anyanyelvi szinten képes két vagy több nyelven kommunikálni, a közösség és az egyén kommunikatív és kognitív kompetenciájára kirótt szociokulturális követelményeknek megfelelően, és aki mindkét (vagy valamennyi) nyelvi csoporttal és kultúrával vagy azok részeivel képes azonosulni. BARTHA meghatározása szerint: kétnyelvű az, aki a mindennapi érintkezési során két vagy több nyelvet kommunikatív, szociokulturális szükségleteinek megfelelően (szóban és/vagy írásban) rendszeresen használ (BARTHA 1999: 34–40).

nehézségekkel küzdenek, mert a magyar nyelv pedagógusok által el nem fogadott dialógusait beszélik. Ennek az az oka, hogy az írás – olvasási események során megszerezhető készségekből a hagyományos cigány családok gyermekei szinte semmit sem sajátítanak el, mert tárgyi világukban nem szerepelnek könyvek. A szakértőkben időnként felmerül a kérdés, hogy lehetséges volna e a cigányokat cigány vagy beás nyelven oktatni, cigány vagy beás nyelvű tankönyveket írni. Ez valószínűleg még nem lehetséges, a cigány nyelvek ugyanis még az orális kultúrák részeit képezik (FIÁTH 2001: 31–32).

A magyar nyelvre való áttérés azonban nem feltétlenül tudatos elhatározás következménye. A mindennapi élet fokozatosan fejt ki hatását, aminek következménye a magyar nyelvre való áttérés. FLECK GÁBOR és VIRÁG TÜNDE egy beás közösséget vizsgálva a nyelvhasználatot illetően három stratégiát különböztetnek meg. A beletörődőknél folyamatos, viszonylag lassú, intergenerációs nyelvvelhalást figyeltek meg. A stratégiaváltó családokat a tudatos intragenerációs nyelvváltás jellemzi. A harmadik stratégia a funkcióteremtőké, náluk a beás nyelv és hagyomány a politikai presztízsteremtés és megélhetés eszköze (KEMÉNY 2000: 321).

A nyelvi csoportok országon belüli eloszlása a következő. Az ország északi részén, főként Nógrád megyében és elszórtan a Dunántúl egyes pontjain beszél néhány ezer fő az úgynevezett magyar cigány nyelvet. Ezt a nyelvet a múlt századig az azóta elmagyarosodott romungók elődei beszélték. A magyar cigány nyelvjárás változatának tekinthető a vend cigány nyelvjárás, amelyet néhány száz fő beszél Somogy és Zala megyében. A vend cigányokat nevezik szlovén cigányoknak is. Dél-Dunántúlon beszélik a beás cigány nyelvet. Ezen a területen a beás cigányokat nevezik oláh cigányoknak (VEKERDI 2000: 13–14).

Mára a magyarországi cigány népesség nagy része nyelvileg asszimilálódott, magyar egynyelvűvé vált. A cigányok egy része, akik magukat magyar anyanyelvűnek tartják, valójában kétnyelvűek, a magyar mellett a romani vagy beás nyelvet beszélik. A kétnyelvű cigány közösségek tagjainak többsége ma Magyarországon a magyar mellett a romani nyelv, a beás cigányok a magyar mellett a beás nyelv valamely változatát beszélik. A beások anyanyelve román nyelvváltozat, de ezen közösségek román nyelvterülettel való kapcsolata megszakadt (SZALAI 2007: 38–40).

A cigányság Karcagon

Karcagon a cigányság legkorábbi említése a 18. századból való. A Karcagi Református Egyházközösség anyakönyveiben már találhatóak utalások cigány családok Karcagon lakására. A keresztelési anyakönyvekből tudjuk, hogy vezetőik 1734-ben András és Ábrahám vajdák voltak. Arról nincsenek adatok, hogy mivel foglalkozhattak, miből éltek. Egy 1768-ban készült összeírás szerint az akkori cigány családfők egy része Karcagon születettnek mondta magát, vagy hosszabb ideje Karcagon élt (ELEK 1991).

A 18. században, Mária Terézia 1760. évi rendelete a cigányok letelepítését írta elő. A Jászkun kerület a következő évben, 1761-ben három pontba foglalták a királyi leirat nyomán a kerületi gyűlésen hozott végzéseket:

1. A cigányoknak koldulniuk nem szabad, hanem kétkezi munkából kell élniük. Ha kolduláson kapják őket, akkor a városból kitiltatnak.
2. A cigányok adófizetés alá vétetnek, lovakat jószágvesztés terhe alatt nem tarthatnak, sátrakban nem szabad lakniuk.
3. Istentiszteletre, templomba kötelező járniuk.

A cigányok letelepedését a hatóság szorgalmazta. A cigány név használatát is tiltották. A cigányokat Új Magyaroknak, a cigányok vajdáját Új Magyarok Vajdájának kellett hívni (NOVÁK 1998: 369).

A Mária Terézia által kiadott királyi leirat a cigányok földhöz jutását irányozta elő. A Jászkun Kerületben ez azonban nem ment végbe. A Jászkun Kerület ugyanis nem tartozott a vármegyés helyek közé, itt nem volt földesúr, hanem az 1745. évi megváltakozás (redemptio) után a váltságösszegbe befizetett pénzek arányában a redemptus lakosság birtokolta. A kiosztott tőkeföldek mellett az évenként osztott járulékföldek, a legelők, és a határ egyéb haszonvételei mind a redemptus közösséget illették, és hasznukból igyekeztek kizárni a később oda kerülő közösségeket. Így a cigány lakosságnak sem volt esélye arra, hogy földet szerezzen. A cigányok ebben az időben, ha meg is telepedtek, akkor is elsősorban hagyományos cigányfoglalkozásokból kellett megélniük (ELEK 1991).

1766-ban a nagykun kapitány körlevele szerint a cigányoknak tilos volt lovakat tartani és sátorozniuk sem volt szabad. Így a cigányok is kaphattak házhelyet.

Részben a „magyarok között”, részben az „Új Magyarok” sorában, külön a település valamelyik részén. Karcagon 1784-ben írták, hogy hat cigány ház van egymás mellett, amelyeknek széttelepítését tervezték. Ez azonban nem valósult meg, valószínűleg ezek a házak voltak a mai déli cigánytelep ősei. A cigányok java része városi házakkal rendelkezett, ezek a házak azonban nagyon gyenge minőségűek voltak. A tanács nagy szigorúsággal járt el, ha egy cigány lakos a neki kiosztott portát engedély nélkül eladta, vagy elhagyta. Erre több példa is volt, valószínűleg az ilyen esetek miatt szorultak ki a cigányok a város szélére, a mai cigányvárosokra (ELEK 1991). A Jászkun Kerület 1783-ban kihirdetett rendelete arra is kitért, hogy a házak, amelyeket a cigányok kaptak, milyenek legyenek. A cigányok letelepítése az állandó helyekre több cél érdekében történt. Egyrészt azt akarták elérni, hogy a helységekben lakva hasonlónak váljanak a többi lakoshoz, akik adófizetésre kötelezettek. A letelepítés másik fontos célja volt, hogy cigányság nomád jellegű, törzsi társadalomszervezetét, összetartását megbontsák. Ennek érdekében törekedtek arra, hogy egyes cigány családokat egy településen belül szétszórjanak (NOVÁK 1998: 371).

A Karcagon letelepült cigányok földhöz nem jutottak, földműveléssel nem foglalkoztak, így más munkát kellett végezniük (ELEK 1991). A Jászkunságban jellemző volt, hogy a hatóságok igyekeztek a cigányokat közmunkára fogni, például fontos tevékenységi körük volt a levélhordás (NOVÁK 1998: 376). Gyakran napszámosok voltak redemptus gazdáknál, vagy iparosoknál vállaltak szolgálatot. Karcag városában főként a kovácsok munkája volt keresett, valamint téglá és vályogvetés volt jellemző. A rézművesség időszakos foglalkozás volt. A muzsikusság számított a legjellemzőbbnek. A kocsmákban, házaknál, vásárban zenéltek, de jellemző volt, hogy felhasználták őket verbuválás során is. 1783-tól azonban már a muzsikálást is tiltották. A jegyzőkönyvekben a kihágások között leggyakrabban a muzsikások szerepeltek, akik akkor és ott zenéltek, ahol nem lett volna szabad. Összességében elmondható, hogy a 18. századi Karcagon a cigány férfiak legnagyobb részének volt valamilyen, a közösség számára hasznos foglalkozása, amiből magát és családját eltarthatta (ELEK 1991).

II. József halála után (1790) a „cigánykérdés” nem volt központi probléma. Az állam helyett magánszemélyek törekedtek arra, hogy a cigányokat letelepítsék, de nem értek el sikereket. A „cigánykérdés” a 19. században került ismét az érdeklődés

középpontjába. A cigánykutatás intézményesült. A karcagi cigánytelepek életéről a 19–20. században nem sokat tudunk. Karcag 1872-ben rendezett tanácsú várossá alakult, az alkalmazottak között volt a cigánybíró is. 1901-ben a Nagy-Kunság című karcagi lap a korabeli népszámlálási adatokat közli. Ebből tudjuk, hogy a déli cigányvároson 564 fő, az északi cigányvároson 221 fő, a külterületi „Libalegelőn” pedig 277 fő élt. (A Libalegelő vályogvető – gödrökkel szabdaltszerű csürhejárás volt, amit elmondások szerint 1930–1940-es években szüntettek meg azért, hogy a vasútról ne lehessen látni. A Libalegelőn élőket az északi cigánytelepre költöztették át.) Nincsenek írott források arra nézve, hogy hogyan éltek akkoriban a cigányok, de szóbeli közlések alapján lehet rá következtetni. Karcagon két fajta cigány élt, az oláh cigány és a magyar cigány. A magyar cigány csak néhány szót tudott cigányul. A legfőbb foglalkozásuk a zenélés, tollkereskedés és használtruha-kereskedés volt. Gyakran jártak vályogot vetni, a cigány férfiak feleségei házakhoz jártak mosni, takarítani az udvart, a disznóólat, tyúkólat, meszeltek, vizet hordtak. A munkájukért többnyire nem pénzt kaptak, hanem például ennivalót. Az oláh cigányok magyarul és cigányul is beszéltek. Bajuszosok és csizmások voltak, leginkább lókereskedéssel foglalkoztak. Az oláh és a magyar cigány nem sokat foglalkozott egymással (ELEK 1991).

A cigányság létszámának alakulása Karcagon

A cigányösszeírások között nem találunk városra vonatkozó létszámot, arányszámot, egészen az 1992. évi összeírásig. Megyére vonatkoztatva azonban találhatunk adatokat. Karcag Jász-Nagykun-Szolnok megyében található. 1893-ban a megyében a cigányok aránya az összlakosságon belül 1,41% volt. Az arány az 1992. évi becslésig folyamatosan nőtt. 1941-ben 1,84%, 1960-ban 2,89%, 1992-ben pedig 7,54% volt az arányuk az összlakosságon belül (KERTESI–KÉZDI 1998: 204–208).

Az 1990. évi népszámlálás szerint Karcagon 817 fő cigány élt, ez az összlakosság 3,4%-át jelentette, cigány anyanyelvű a cigány népességen belül 3,4%-uk volt. Az 1992. évi becslések alapján sokkal több cigány él Karcagon, 2807 fő, ami a karcagi lakosság 11,9%-át jelenti (KERTESI–KÉZDI 1998: 401). A 2001. évi népszámlálás

adatai szerint 1444 cigány él a városban, ez a lakosság 6,3%-a, ebből 259 cigány anyanyelvű. Minden bizonnyal ennél sokkal többen lehetnek.

III. A szleng használatáról

Honnan ered a szleng szó?

A szleng szó eredete a legtöbb nyelvész és szótárkészítő szerint bizonytalan, ismeretlen. SKEAT szerint a szleng skandináv eredetű, és az izlandi slyngva 'elhajít' szóból ered, amit a norvég slengja 'állkapcsát mozgatja' és a szintén norvég slengojed 'szlengszó' szóval hoznak kapcsolatba, amelyet sértő szavak megjelölésére használtak. PATRIDGE azt állítja, hogy az angol slang és a skandináv sling szavak között megfigyelhető bizonyos hasonlóságok arra utalnak, hogy e szavak közös germán töből alakultak ki. Az „Oxford English Dictionary” a szó első megjelenését 1756-ra teszi, az eredetéről azt állítja, hogy nem ismeretes. A szleng szó eredetét még mindig homály fedi (STENSTRÖM 1999: 90–91).

Mi a szleng?

A szlenget „mindenki ismeri, de senki sem tudja meghatározni” (ANDERSSON–TRUDGILL 247).

Minden szlenggel kapcsolatos munka megpróbálja meghatározni a szleng fogalmát, de nem rendelkezünk olyan általánosan elfogadott, a szleng főbb tulajdonságait összefoglaló meghatározással, melynek alapján biztosra vehetnénk, hogy az olvasó és a szerző ugyanazt fogja érteni a szlengen (KIS 1997: 239). A szlengnek így rengeteg definícióját tudjuk megadni.

A szleng azokat a sokszor kérészerű, újonnan képzett vagy kölcsönzött szavakat, kifejezéseket, vagy a régieknek új jelentésváltozatait, elferdített formáit tartalmazza, melyeket egy-egy beszélőközösség a köznapi érintkezésben tréfás hangulatkeltésre, játékosságra, képszerű kifejezésre, nyomatékosításra alkalmaz. A szleng tehát sajátos nyelvhasználati forma, beszédstílus, a beszéd egyik "műfaja" (HOFFMANN 1996).

A szlengre a szakirodalomban tucatnyi meghatározást találunk. Vannak, akik a szlenget olyan nyelvnek tekintik, melyet főleg az alvilág használ (a szleng, mint tolvajnyelv), vannak, akik szerint a szleng a barátok közti nagyon fesztelen, bizalmas nyelvhasználat; vannak, akik a szlenget az ifjúsági nyelvvel azonosítják, vannak, akik a szlengben a „nép költészetét” látják; és vannak, akik számára a szlengszavak

kreatív beszélők rövidéletű, változékony produktumai. Továbbá a szlengdefiníciók egy része szociologizál, vagyis bizonyos többé-kevésbé zárt csoportok nyelvével azonosítja a szlenget, más része pedig pszichologizál, vagyis a szlenget olyan nyelvnek tartja, amelyet az egyén a csoportba való tartozás kifejezése céljából használ. A meghatározási kísérletek mind csak részgazságokra mutatnak rá, nem tartalmazzák a szlenggel kapcsolatos összes fontos jellemzőt. A szleng sokkal összetettebb jelenség annál, minthogy egyetlen tulajdonsággal meghatározható legyen (KÖVECSES 1997: 7–8).

NAHKOLA és SAANILAHTI a finn szlenget vizsgálva foglalkozik azzal, hogy mi a szleng. Megállapítják, hogy csaknem annyi meghatározás van, ahány szlengkutató. A szleng definiálását megnehezíti, hogy a szlenget nagyon eltérő típusú jelenségnek lehet tekinteni attól függően, hogy a szlenget meghatározó kutató a nyelvtudomány melyik részterületét képviseli. A szleng a szókészlet kutatóinak, a szociolingvistáknak és a stilisztikának is a kutatási területe. A szerzők szerint a szleng egy bizonyos (nyelven kívüli kritériumokkal meghatározható) beszélőcsoport által használt nem formális, speciális szókészlet, amelyhez tartozó kifejezésekkel (az egymás közti kommunikációban) egy csoport tagjai kötetlen stílusformákban helyettesítik a formális kifejezéseket. A szlengszavak többnyire ebben a beszélőcsoportban születnek, ezért a szlenget használó csoportok szókészlete fő vonalaiban különböző (NAHKOLA–SAANILAHTI 1999: 51–52).

Milyen típusai vannak a szlengnek?

A szleng kialakulása mindig valamilyen beszélőközösséghez köthető. A szleng mindig kiscsoportokban születik és működik. A nyelvészek bizonyos közös tulajdonságok alapján szlengtípusokat absztrahálnak. A kiscsoport-szlengek a beszélőközösségek valóságosan létező szlengjei. A nagycsoport-szlengek olyan kiscsoportok, beszélőközösségek szlengjéből absztrahálódnak, amelyek valamiben azonosak, azonosságuk miatt egymással lazább vagy szorosabb kapcsolatba kerülhetnek oly módon, hogy tagjaik között átfedés vagy érintkezés alakul ki.

A kiscsoportok közötti azonosság alapvetően kétféle lehet: területi és szakmai azonosság. A nagycsoportos szlengnek így két fajtáját különböztethetjük meg: a helyi szleng, ezen a területileg szerveződő nagycsoport-szlenget értjük. A

szókincse a kiscsoport-szlengek általános szókincseiből származik. A nagycsoport-szlengek másik fajtája a szakszlengek, ami érdeklődési, foglalkozási alapon elkülönülő csoportokra jellemző. Szókincsük a szakmától függő, az azonos szakmához tartozó kiscsoport szlengeinek speciális szókincseiből származik. A kiscsoport-szlengek és nagycsoport-szlengek mellett a helyi és szakszlengek széles körben elterjedt szavai alkotják a közszlenget. A helytől és szakmától függetlenül ismert szlengszavak csoportja ez. A nyelvközösségekben szétáramló, ismertté váló szlengszavakat takarja (Kis 1997: 247–251).

A szlenget más felosztás szerint három nagyobb típusba sorolják. A közszlengek vagy általános szleng az általában ismert fogalmakat, dolgokat megnevező, országsszerte elterjedt szlengjelenségeket foglalja magába. A területi szleng érvényessége területileg korlátozott. A szakmai szleng érdeklődés, hobbi, foglalkozás alapján összetartozó csoportokban fejlődik ki. Szorosan kapcsolódik a kérdéses foglalkozás szaknyelvéhez is, de nem része annak, nem azonos azzal (HOFFMANN 1996).

Mi jellemző a szlengre?

A szlenget rendkívül nehéz jellemezni. A szleng sajátos szókincseiből áll, amelyben alapvető szerepe van a képzelőerőnek. Általában az újdonság, váratlanság és szellemesség erejével hat annak révén, hogy bizonyos szavakat szokatlan, sőt ismeretlen és pikáns jelentésben használ. A szlengben a tudatosság szerepe nagyobb: mindig tudatában vagyunk annak, ha valaki azon igyekszik, hogy a szokásostól eltérő módon, mulatságosan, kacifántosan, vagy ironikusan beszéljen (PARTRIDGE 1999: 215).

A szleng általában inkább egyszerű és nyílt, mint bonyolult, finom és sugalmazó. Inkább rövidít és egyszerűsít, mint kifejti és kidolgoz. A szleng inkább beszélt, mint írott nyelv (PARTRIDGE 1999: 216).

A szleng nyelvi univerzálé. A szleng létrejöttének feltétele egy olyan beszélőközösség, amelynek tagjai napi intenzív beszédkapcsolatban állnak egymással. Minél intenzívebb a beszélőközösségek tagjainak beszédkapcsolata, annál gyakoribbak a szlengjelenségek a beszédben. A szleng minden beszélt nyelvnek minden korszakában benne van. A szleng jellegzetesen szóbeli jelenség,

írásban ritkán rögzítik, írásos emlékei csak elvétve kerülnek elő (KIS 1997: 240–241).

Kik a szleng használói?

A szleng az úgynevezett elsődleges informális csoportokban jön létre. Az elsődleges informális csoportokat jellemzi, hogy spontán jönnek létre, kis taglétszámmal rendelkeznek, személyes kapcsolatban vannak egymással, a kialakulásában pedig az érzelmi tényezők játszanak szerepet.

A szlenget beszélő csoportokat a tagok szabadságának érvényesülése alapján két nagyobb típusba sorolhatjuk: a nyitott és a zárt csoportok. A zárt csoportokra jellemző, hogy tagjaiknak a csoportba való be- és kikerülése nem az egyénen múlik (azaz esetükben tulajdonképpen kényszerközösségről beszélhetünk), míg a nyitott csoportok az egyének szabad akaratából jönnek létre. Rendkívül fontos, hogy a nyitott csoport (pl. egy sportoló csoport vagy egy barkácsszakkör) az egyén életidejének csak egy részét köti le, míg a zárt csoportokban — amíg az egyén az adott csoport tagja — teljes életidejét a csoportban tölti.

A zárt csoportok legtisztább típusai mindig valamilyen zárt szervezeten belül (pl. a börtönben vagy a szocialista hadseregben) figyelhetők meg, hiszen a szervezet zártsága az, amely az autonómia nagyfokú korlátozásával az egyént rákényszeríti arra, hogy egy csoport tagja legyen. Egy zárt csoport szlengje sokkal erősebben meghatározza a csoport tagjainak szokásos nyelvhasználatát, hiszen az egyén a zárt csoportba bekerülve elveszíti kapcsolatát más társadalmi csoportokkal, ezért nyelvi kódja leegyszerűsödik: csak a hivatalos és az egymás közötti beszédhelyzethez kell alkalmazkodnia. A szleng használata zárt közösségekben általában kötelező. A zárt közösségekben totális fegyelem uralkodik, azért a szleng lázadás a gépezet ellen.

A nyitott csoportok tagjai változatosabb nyelvhasználati formákat alkalmaznak (és minél több csoportnak tagja valaki, ez annál inkább érvényesül). A szleng használata a nyitott közösségekben fakultatív jellegű (KIS 1997: 253–255).

KÖVECSÉS szerint, ha arra próbálunk választ keresni, hogy kik használják a szlenget, akkor meg kell próbálni elkülöníteni azt, hogy kik a tipikus szlenghasználók, és kik azok, akik kevésbé használják a szlenget. Erre a következő válaszokat adja. A férfiak tipikusabb szlengbeszélők, mint a nők. A szleng inkább a

fiatalok, mint az idősök nyelvhasználatára jellemző, a fiatalok azok, akik leginkább sajátjukként használják a szlenget. A szleng inkább a műveletlen, mint a művelt beszélő jellemző nyelvi sajátossága. Ez azért lehet, mert a művelt, iskolázott ember inkább tudatában van és aláveti magát azoknak a nyelvi előírásoknak, melyek a szleng használatát korlátozzák vagy egyenesen tiltják az egyes társadalmakban. Van a beszélőknek egy olyan csoportja, amely leginkább tipikus szlenghasználónak mondható, a társadalom fő értékeit egyáltalán nem, vagy csak részben követő beszélők. Ide főleg az olyan deviáns csoportok tartoznak, mint a bűnözők és a szélesebb értelemben vett alvilág (KÖVECSES 1997: 8–9).

A diákok nyelve, a diákok szlenghasználat

Minden társadalom kisebb-nagyobb csoportokból, rétegekből áll, amelyeket az azonos foglalkozás, érdeklődési kör, műveltség, életkor, életkörülmények, életmód kötik össze. Ez az összetartozás a nyelvhasználatukban is kifejezésre jut (BACHÁT 1986: 9). Az azonos nyelvet beszélők határozottan nyelvi csoportot alkotnak. Maga a nyelv a csoportot körülhatároló, meghatározó jelenség. A csoportnyelvről elmondhatjuk, hogy az egységesnek felfogott nyelven belül minden olyan nyelvi jelenség a témakörébe tartozik, amely az egységesnek mondott nyelvtől eltér, akár mennyi ember is használja, de kommunikatív célja kétségtelenül kimutatható. Az egységes köznyelv csoportonkénti vizsgálata olyan különbségeket is mutat, amelyek csak a társadalom tagolódásával, annak rétegződésével magyarázhatóak meg. A nyelvi rétegeket azonban nem lehet azonosítani a társadalmi osztályokkal. A csoportnyelvek mindig konkrét nyelvi, élő, használatban lévő anyagon kutathatók (HAJDÚ 1980: 9–15).

A csoportnyelvek jellemzője, hogy a szó- és kifejezőképességük szinte az élet minden területét felöleli. Egy-egy fogalom kifejezésére sok és nagyon gyorsan változó szinonimasorok jönnek létre. A csoportnyelvek változása a csoport tagjainak változásához köthető. Amint bekövetkezik az életükben valamilyen változás, az általuk beszélt nyelvben is változás indul el (BACHÁT 1986: 14).

Az ifjúsági nyelv rétegnyelv. Az ifjúság nyelvhasználat

nyelvhasználata tükrözi a társadalomszemléletüket, lelkivilágukat, életfelfogásukat. Az ifjúsági nyelv változása azonban sokkal lassúbb, mint a mögötte álló társadalmi folyamatoké. Az ifjúság különböző csoportjaiban csak az olyan tárgyaknak, dolgoknak és tevékenységeknek van más neve, amelyek annak a csoportnak az életében és tevékenységében jelentkeznek. Az iskolai helységekre, tárgyakra, személyekre, étkezésre, fiúk és lányok kapcsolatára stb. vonatkozó elnevezések minden csoportban többé-kevésbé közösek. Közös forrásokból merítenek, közösek a szóátvételi és szóalkotási módjaik, a mondat- és szövegszerkesztő tevékenységük is (BACHÁT 1986: 18).

Mindegyik csoport nyelve a köznyelv, a területi és szociális nyelvváltozatok sajátos ötvözeté. Az ifjúsági nyelv legtöbb szava a köznyelvből kerül át, de nagy számban vesznek át szavakat az argóból, a sport, a technika, a katonaság, a színház, a kártyások és egyéb foglalkozási ágak szaknyelvéből, és a nyelvjárásokból is. A csoportok nyelve sok idegen elemet tartalmaz. Az idegen elemeknek egy része az átadó szaknyelvből kerül át, vagy a tanult idegen nyelvből, televízióból, rádióból stb. Bármely más nyelvváltozatból vesznek át szót, a szavak jelentésváltozáson, sokszor alakváltozáson mennek át. Sokszor az átvett elemeket direkt nem úgy használják, ahogyan azt a nyelvhasználati szabályrendszer megköveteli. Felhasználnak más nyelvváltozatok szavait, de úgy, hogy meghökkentsék vele a felnőtteket, és imponáljanak a velük egykorúaknak (BACHÁT 1986: 18–19).

Az ifjúság sok csoportra oszlik. A csoportok egymás közötti és csoporton belüli nyelvhasználatában megállapíthatóak azonban olyan vonások, amelyek minden csoportra egyaránt jellemzőek. Minden csoport nyelvében sok az újszerű ötlet, a szavak és kifejezések alkotásában nagyon fantáziadúsak. Valamennyi csoport nyelvhasználatában egyre több az ízléstelen, durva, trágár kifejezés (BACHÁT 1986: 21–22).

Az ifjúsági nyelvhasználat legjellemzőbb színtere a mindennapi élet. A közéleti felszólalásokban, az iskolai nyelvhasználat során, például órán, feleléskor, nem használják sajátos nyelvváltozatukat. A fiatalság sajátos nyelvét a mindennapi életben, a „magánéletben” használja. A magánélet területét azonban nagy mértékben kitágították. A magánéleti nyelvhasználatuk egyik nagy hibája az, hogy nem ismerik fel azt, hogy az általuk magánéletnek tartott területen is nagyon sokféle beszédhelyzetbe kerülhet az ember. Ami a felnőttektől elsősorban megkülönbözteti

őket az az, hogy a felnőtt általában tudja, mikor hogyan beszélhet (BACHÁT 1986: 173–174).

Az ifjúságban ösztönös idegenkedés él a normalizált társadalmi rend iránt, a felnőttek iránt. A fiatalság a nyelvi követelményekhez éppen úgy viszonyul, mint a társadalom összes többi normájához. Felhasználja a normatív nyelvtípusok szavait, nyelvtani rendszerét, de úgy, hogy meghökkentse vele felnőtt környezetét, és imponáljon a vele egykorúaknak. Ezt valamilyen nyelvhasználati norma felrúgásával akarja elérni, például a tabu fogalmak neveit a beszédhelyzet figyelmen kívül hagyásával használja (BACHÁT 1986: 175).

A diákság a saját nyelvhasználatát különböző módon látja. Vannak, akik csak bizonyos helyzetekben használják azért, hogy ne különbözzenek a többiektől. Van, aki azért használja, mert így könnyebben tudja kifejezni magát. Van, aki pedig azért, hogy a környezetét bosszantsa, dühítse vele (BACHÁT 1986: 187).

IV. Az anyaggyűjtésről

Az anyaggyűjtés két iskolában történt, egy helyi általános iskolában és egy helyi szakközép- és szakiskolában. Az általános iskolában, felső tagozatban végeztem a gyűjtést. Két osztály van évfolyamonként, egyikben nagy többségben cigány származású tanulók tanulnak. A szakközép- és szakiskolában főként szakiskolai osztályokban gyűjtöttem. A szakiskolai osztályok nagy része, majdnem teljes létszámban cigány. Az iskolákba személyesen látogattam el. Az anyaggyűjtéshez használt kérdőívet röviden bemutattam, elmondtam nekik, hogy mi vele a feladatuk. Egy kérdőívet két gyereknek kellett kitöltenie. Az volt ezzel a célom, hogy egymást segítsék a munkában, biztassák a másikat arra, hogy gondolkodjanak a szavakon. Alapvetően érdeklődőek, nyitottak voltak a témára. Azt tapasztaltam, hogy a kérdőív kitöltése során együttműködőek voltak egymással, az íráskép alapján pedig láttam, hogy kiegészítették egymás gondolatait. A kérdőívek kitöltése tanórák keretében történt, kétszer negyvenöt perc állt a rendelkezésükre, ami nekik bőven elég volt. A kérdőívek összegyűjtésében segítséget kaptam az iskolák nevelőitől, így minden kiosztott kérdőívet visszakaptam.

A kérdőív az életük két területére kérdez rá. Az egyik terület az iskolára vonatkozik, ahol idejük nagy részét töltik. Olyan szavakat válogattam, amelyeket a gyerekek gyakran helyettesítenek szlengből vett szavakkal. Az iskola helyiségeire, dolgozóira kérdeztem rá, valamint a mindennapi iskolai élettel kapcsolatos eseményekre. Ebben a részbe direkt bevettem olyan szavakat, amelyek a cigány tanulókat leginkább érintik, például: *pótvizsga*, *korrepetálás*, *tanulószoba*. A második rész az iskolán kívüli tevékenységekre vonatkozik. Mivel a gyűjtést a cigánygyerekek körében végeztem, így olyan szavakat is válogattam a kérdőívbe, amelyek arra vonatkoznak, hogy mi az önmaguk elnevezése, illetve hogyan nevezik a nem cigányokat.

A kérdőív:

1. Személyek

<i>Tanár</i>	<i>Igazgató</i>	<i>Takarító</i>
<i>Osztályfőnök</i>	<i>Igazgató helyettes</i>	

2. Tantárgyak

	<i>Testnevelés</i>	<i>Ének</i>
<i>Irodalom</i>	<i>Matematika</i>	<i>Angol/Német</i>
<i>Történelem</i>	<i>Fizika</i>	<i>Informatika</i>
<i>Földrajz</i>	<i>Kémia</i>	
<i>Biológia</i>	<i>Rajz</i>	

3. Egyéb helyiségek

	<i>Könyvtár</i>	<i>Osztályterem</i>
<i>Tanári szoba</i>	<i>Ebédlő</i>	
<i>Igazgatói iroda</i>	<i>Vécé</i>	

4. Felszerelés

	<i>Bizonyítvány</i>	<i>Tolltartó</i>
<i>Tankönyv</i>	<i>Füzet</i>	
<i>Ellenőrző könyv</i>	<i>Iskolatáska</i>	

5. Helyzetek

<i>A tanár magyarul</i>	<i>Dolgozat</i>	<i>Igazolatlanul hiányzik</i>
<i>Feleltetés</i>	<i>Iskolai család eszközei</i>	<i>A tanuló beírást kap</i>
<i>Házi feladat</i>	<i>Rajtakapják a csaláson</i>	<i>Súgás</i>

<i>Buta</i>	<i>Részeg</i>	<i>Fenek</i>
<i>Piszkos/Koszor</i>	<i>Női nemi szerv</i>	<i>Ürülék</i>
<i>Tiszta</i>	<i>Női mell</i>	
<i>Büdös</i>	<i>Férfi nemi szerv</i>	

3. Tevékenységek

<i>Piszkál</i>	<i>Megy</i>		
<i>Lop</i>	<i>Hangszeren játszik</i>		
<i>Beszél</i>	<i>Sokat keres</i>	<i>Szellent</i>	
<i>Táncol</i>	<i>Keveset keres</i>	<i>Csókolózik</i>	
<i>Szór/Dobál</i>	<i>Eszik</i>	<i>Közösül/Szeretkezik</i>	
<i>Dohányzik</i>	<i>Iszik</i>	<i>Teherbe ejt</i>	
<i>Hazudik</i>	<i>Hány</i>	<i>Szerelmes</i>	<i>lesz</i>
<i>Meghal</i>	<i>Pisil</i>		
<i>Megver</i>	<i>Kakál</i>		

V. Szóalkotási módok a karcagi cigány ifjúság szleng szókincsében

I. Külső szóalkotás: Az ifjúsági csoport nyelve sok idegen elemet tartalmaz. Ezeknek egy része az átadó szaknyelvből kerül át, másokat a tanult idegen nyelvből, a televízióból, rádióból és az olvasmányokból vesznek át (BACHÁT 1986: 18).

1. Idegen szók átvétele: Idegen szavakat főként a tanult idegen nyelv szókincséből vesznek át, például az angolból vagy a németből. Cigány eredetű szavak átvétele is jellemző a vizsgált csoportnál.

Például:

denszel 'táncol' < ang. *dance* 'táncolni'

séj 'cigánylány' < cig. *shej* 'cigánylány'

sukár 'szép' < cig. *shukar* 'szép'

2. Köznyelvi szók átvétele

Például:

börtönőr 'igazgató'

alezredes 'igazgató helyettes'

bíróság 'igazgatói iroda'

II. Jelentésbeli szóalkotás

Fajtái:

1. Névátvitel:

- Hasonlósági névátvitel: főleg a forma, a külső hasonlóság játszik fontos szerepet. A közhasználatú szóból kiemelnek egy jelentéselemet, sokszor nem a lényegeset, és ennek alapján a nevet átviszik egy másik fogalom jelölésére (BACHÁT 1986: 19).

Például:

disznó 'kövér'

giliszta 'sovány'

létra 'magas'

- Érintkezésen alapuló névátvitel.

Például:

felmosó 'takarító'

szemétszedő 'takarító'

sepregető 'takarító'

2. Jelentésátvitel: Az ifjúság szívesen hoz létre új szavakat jelentésbővüléssel. Az olyan szavaknak, amelynek különösen erős a hangulati velejárója, a használati körét nagymértékben kitágítja. Az ifjúság egyes szavaknak annyira kibővíti a jelentéskörét, hogy ma már szinte semmit nem jelentenek (BACHÁT 1986: 19).

- A jelentésátvitel történhet a szavak hangalakjának hasonlósága alapján:

Például:

fizó 'fizika'

füzi 'füzet'

bukta 'bukás'

- Szócsere a szavak szinonimája alapján: Az ifjúság gyakran helyettesít szinonim párjával egy szót, olyan rokonértelmű szóval, amelynek más a hangulati és használati értéke, mint a helyettesített szónak (BACHÁT 1986: 19).

Például:

vedel 'iszik'

zabál 'eszik'

szövegel 'beszél'

III. Alaki szóalkotás

Ha a szó alakjának megváltozásával hoznak létre új szavakat, alaki jellegű szóalkotásról van szó. A két leggyakoribb ezen belül, a szóösszetétel és a szóképzés.

1. Szóösszetétel: két önálló, értelmes szó összekapcsolása. Minél távolabb áll egymástól a két fogalmi kör, annál erősebb a belőlük összekapcsolt szavak

stilisztikai hatása. Az összetett szók elő- és utótagja között alá- vagy mellérendelést figyelhetünk meg.

- Alárendelő szóösszetételek:

Például:

másodfőnök 'igazgató helyettes'

iskolatisztító 'takarító'

szemétractár 'könyvtár'

- Mellérendelő szóösszetételek:

Például:

irka-firka 'rajz'

cigibigi 'cigány'

2. Szóképzés: egy szó jelentését (vagy legalább a hangulatát) a hozzáillesztett képző segítségével bizonyos irányba megváltoztatja.

- Névszóképzők:

Például:

-*ci*:

anci 'anya'

cunci 'női nemi szerv'

punci 'női nemi szerv'

-*csi*:

tancsi 'tanár'

ircsi 'irodalom'

-*i*:

diri 'igazgató'

oszi 'osztályfőnök'

föci 'földrajz'

-ó/ő:

lecó 'házi feladat'

hugyoló 'vécé'

tantó 'tanár'

-s:

pottyantós 'vécé'

gyújtós 'tankönyv'

agyonverés 'bizonyítvány'

-esz:

alkesz 'részeg'

bratyesz 'testvér'

bulkesz 'fenék'

-ú/ű:

mélynövésű 'alacsony'

kutyafejű 'nagyon csúnya'

kakifejű 'nagyon csúnya'

- Igeképzők:

Például:

-l:

kefél 'szeretkezik'

smárol 'csókolózik'

burkol 'eszik'

-z:

rókázik 'hány'

bagózik 'dohányzik'

kamuzik 'hazudik'

- Az igekötő magában is módosítja a jelentést.

Például:

elpatkol 'meghal'

kinyúl 'meghal'

lenyúl 'lop'

IV. A szóalkotás ritkább módjai

1. Szócsonkítás

Például:

ig 'igazgató'

ofő 'osztályfőnök'

igh 'igazgató helyettes'

2. Szórövidítés

Például:

TK 'tankönyv'

hf 'házi feladat'

prosti 'prostituált'

3. Szóferdítés

- Hasonló hangzású szóvá alakítás:

Például:

birodalom 'irodalom'

- A hangalak változása:

Például:

ínek 'ének'

tesvír 'testvér'

V. A fogalom megnevezése szószerkezettel

A fogalom megnevezése szószerkezettel rendkívül produktív szókinccs-gyarápító módszer, amit az magyaráz, hogy széles teret enged az ötletnek, az egy szóba nem tömöríthető humoros képzettársítások kifejezésére (KIS 1991: 33).

Például:

kis kárlosz 'férfi nemi szerv'

gané szagú 'büdös'

kutyát szopott 'piszkos'

bolti tepertő 'alacsony'

nagy bőr 'nagyon szép'

VI. Állandósult kifejezések

1. Terpeszkedő kifejezések:

Például:

kidobja a taccsot 'hány'

tömi a bogóját 'eszik'

feldobja a bakancsot 'meghal'

2. Szóláshasonlat: A szinte szokványos kezdet után egy nem várt fordulat következik. A köznyelv szavainak, szólásainak felhasználásával, az utóbbiak elferdítésével vagy azok alakításával sajátos szólásokat teremt a diákság. Az ifjúság nyelvének ezek a legváltozékonyabb elemei (BACHÁT 1986: 21).

Például:

Leült, mint vak a poharat. 'megver'

Füstöl, mint a gyárkémény. 'dohányzik'

3. Körülírás:

Például:

Elszabadult Bobi. 'szellent'

Siratja a gyíkot. 'pisil'

Megadja a kenyerét. 'megver'

VI. A karcagi cigány ifjúság szlenghasználatára

A karcagi cigány tanulók szlenghasználatának vizsgálatakor két fő kategóriát alkalmaztam: az iskolával kapcsolatos kifejezések és az iskolán kívüli tevékenységek.

Az iskolával kapcsolatos kifejezésekre jóval kevesebb szleng szót használtak a tanulók. Az iskolán kívüli tevékenységek kategóriában kétszer annyi szó gyűlt össze. Ennek több oka is lehet. A saját és a segítségemre lévő pedagógusok tapasztalatai is azt mutatják, hogy a cigánygyerekek nem motiváltak a tanulásban. Az általános iskolában még kevésbé jellemző az igazolatlan hiányzás, a szakiskolában azonban már gyakori, ami ellen nem igazán tudnak védekezni a pedagógusok. Az iskola, a tanulás nem kap elé hangsúlyt az otthoni légkörben sem. A szülők sem foglalkoznak a kérdéssel. Emellett a cigányok körében nagyon alacsony az iskolázottsági szint. A cigányság iskolázottsági mutatói jelentősen különböznek az egész népességre vonatkozó értékektől. A nyolc általánosnál magasabb végzettség a cigányság körében alapvetően a szakmunkásképző iskolai és szakiskolai végzettség. A középiskolai vagy annál magasabb iskolai végzettségűek aránya nagyon alacsony. A cigánygyerekek iskolai végzettsége az esetek több mint felében nem felel meg életkoruknak, a gyerekek több mint fele alacsonyabb osztályba jár, mint ahogyan azt életkoruk alapján várnánk (MÉSZÁROS–FÓTI 2000: 294–297).

Az iskolával kapcsolatos szavak között nagyon gyakoriak a börtönre, börtönéletre vonatkozó kifejezések. A cigány tanulók között sokan vannak, akiknek szüleik már voltak valamennyi ideig börtönben, majd utána hazatértek családjukhoz. A gyerekek talán a szülők beszámolóit felhasználva, talán a fantáziájuk miatt a börtönt és az iskolát azonosítják. Az iskola vezetője, az igazgató: *börtönőr*, az irodája pedig egyenesen *fegyház*, vagy *büntetőszoba*. A párhuzam itt nem lehet véletlen. Az igazgatói irodába ugyanis csak kivételes esetben hívják be a tanulókat, amikor az elkövetett vétségük súlya nagy (az általános iskola igazgatónőjének elmondása alapján). A büntetés pedig nagyon szigorú, csakúgy, mint a fegyházakban, a mértékük és jellegük természetesen nagymértékben különbözik. Az osztályterem egy olyan helyiség, amely a leginkább a bezártságra emlékezteti a tanulókat. Az

osztályterem *börtön, fegyház, kénház* vagy *cella*. A börtönnel kapcsolatos szavakat itt nem a büntetés miatt használják, hanem a bezártsággal vonják párhuzamba. A vizsgált iskolákban ugyanis a tanítás kezdetekor bezárják a kaput és a tanítás végén nyitják ki, így próbálják meg kikerülni azt, hogy szünetekben a gyerekek ne menjenek ki az utcára, tanítási idő alatt ne legyen velük probléma. Ez valóban kelthet bezártság érzést, azonban szükséges intézkedés volt.

A tantárgyakkal, osztályzatokkal, számonkéréssel kapcsolatos szavakra kevés szlenget használnak. A szakiskolában valószínűleg azért, mert a kérdőívben említett tantárgyakat alacsony óraszámokban tanulják, nem is a teljes képzésük alatt, hiszen a hangsúly a szakmai képzésen van. Az osztályzatok megnevezésében sem gyűlt össze sok szó. Ahogyan az várható volt, az egyes osztályzatnak sok neve van: *dákó, kacsó, kampec, karó, peca, pecabot, szar, szőlővessző, virágkaró*. A négyes osztályzatra egyetlen szót sem írtak, az ötösre is csak egyet: *binyesz*. A cigány tanulók között nagyon kevés az, aki jó tanuló, így a négyes és ötös osztályzat is ritka. A tapasztalat az, hogy nem is törekednek a jó jegyekre. A hármas osztályzatra a *buli* szót használják, nekik már az jónak számít. A pótvizsga gyakori a körükben, ennek ellenére erre nem sok szót használnak, ami számomra meglepő volt.

Az iskolai életben használt felszerelésekre vonatkozó szavak mutatják azt, hogy az iskola nem játszik fontos szerepet életükben. RÉGER ZITA a cigánygyerekek nyelvi nevelődését vizsgálva kimutatta azt, hogy hiányzik az iskolás kor előtti írás-olvasásra való szocializálás, hiányoznak a mesekönyvek és a könyvek általában (RÉGER 2000: 324). Valószínűleg nem alakul ki bennük a könyvek iránti tisztelet sem, így a tankönyv sem más számukra, mint *ingyempapír* vagy *gyűjtős*. A füzet szintén csak *begyűjtős*. Az iskolatáska pedig *kukazsák*, tehát úgy gondolják, hogy minden könyv, ami abban van, szemétké váló. A táskára használt szavuk a *szatyor* is, néha valóban szatyorral járnak az iskolába, amibe csupán a felszerelés egy részét rakják bele.

A gyűjtésemben arra is kerestem a választ, hogy mennyi cigány eredetű szót használnak a cigánygyerekek. A vizsgált általános iskolában és középiskolában a tapasztalat az, hogy a cigány fiatalság nem beszél a cigány nyelvet. Ennek az lehet az oka, hogy otthonukban is magyar nyelven beszélnek. A „cigányváros” nem készült felmérés arra vonatkozóan, hogy ki beszél még a cigány nyelvet, csupán a

gyerekek és a szülők elmondásaiból tudhatjuk. Ezek száma meglehetősen alacsony. Azok, akik tudnak cigányul, nem használják. A vizsgált általános iskolában a cigány nyelvet oktatják, így a gyerekek már tudnak valamennyit cigányul. Arra vonatkozóan, hogy mennyit használják a nyelvet, egyáltalán használják-e egymás között, vagy otthon, nincsenek adataink. Az iskolával, iskolai élettel kapcsolatban használt szlengszavak között nem volt cigány eredetű szó.

Az iskolán kívüli tevékenységek vizsgálatakor a következő kategóriába tartozó szavakra kérdeztem rá: személyek, tulajdonságok, tevékenységek. Mint már említettem, ebbe a kategóriában jóval több szó gyűlt össze, majdnem kétszer annyi, mint az iskolai élettel kapcsolatos kifejezésekre, annak ellenére, hogy az iskolai élettel kapcsolatban több kategóriát is felvettem: személyeket, tantárgyakat, helyiségeket, felszerelést, helyzeteket, osztályzatokat, órán kívüli foglalkozást. A szavak mennyisége mutatja, hogy az iskolán kívüli tevékenységek nagyobb mértékben leköti a gyerekek figyelmét. Ez az állítás valószínűleg nem csak a cigánygyerekekre igaz, azonban a cigánygyerekeknél ez abban is megnyilvánul, hogy jóval több szót használnak ebben a kategóriában. Az iskolai élettel kapcsolatos szlengszavak az iskolában kerülnek elő vagy otthon, de akkor csak a gyerekek között. Az iskolán kívüli tevékenységek szlengszavait nem csak a gyerekek, diákság használja, hanem a család más tagjai is.

Az első kategóriám a személyek kategóriája volt. Ebbe a kategóriába a családra vonatkozó kifejezések mellett arra voltam kíváncsi, hogy mi az önelnevezésük, illetve hogyan nevezik a nem cigány férfiakat és nőket.

A cigány családokra jellemző, hogy magas az egy háztartásban élők száma. A cigány háztartások átlagos létszáma magasabb, mint az országos átlag. Gyakran több család osztozik egy háztartáson. Az átlagosnál nagyobb létszámú háztartások a magasabb gyermekszámot is tükrözik (KEMÉNY–JANKI 2004: 28–29). A nagy létszámból következően az volt a feltételezésem, hogy a család tagjainak elnevezése sokféle és sok a cigány nyelvből származó kifejezés. A családon belül a cigány nyelvből származó szavakat nem szégyellik használni. Az óvodákban, de főként az iskola első osztályában ugyanis azt tapasztalták a szülők, hogy a gyerekeik hátrányos helyzetbe kerülnek amiatt, ahogyan a nyelvet használják, a magyar nyelv pedagógusok által el nem fogadott dialógusait beszélik (FIÁTH 2001: 31–32). A

családban azonban ebből nem származik hátrányuk. A feltételezésem azonban nem igazolódott be. Az anyára mindössze három szót írtak: *anci*, *mamszli*, *muter*; az apára kettőt: *bratyi* és *fater*; a testvére: *bratyesz*, *bratyó*, *öcskös*, *ratyi*, *tesó*, *tesvír*; a gyerekekre pedig: *csicska*, *gyerkőc*, *kölyök*, *lurkó*, *öcsi*, *pisís*, *pondró*, *pulya*, *taknyos*. A családra vonatkozó szlengszavak között egyedül a *pulya* cigány eredetű szó, a családtagokra vonatkozó többi szlengszó nem mutat cigány jellemzőket.

A cigányok elnevezésükben megkülönböztetik a cigány nőt és a nem cigány nőt, illetve a cigány férfit és nem cigány férfit. A nem cigány ember elnevezése a *gádzsi*, ez cigány eredetű szó. A gyűjtésem során azt tapasztaltam, hogy a cigánygyerekek ezt következetlenül használják. A nem cigány lányra, illetve nőre is használják és a cigánylányra is. Az elnevezést azonban nem használják a nem cigány férfira, akire azonban vonatkozik. A nem cigány származású nőre a leggyakoribb kifejezés a *bula*, ami cigány származású szó, a jelentése azonban más: *fenék*, *segg* (ROSTÁS–FARKAS 2001: 27). A cigánylányra vonatkozó leggyakoribb szó a *séj*, ami cigány származású és a cigány nyelvben is ugyanazt jelenti. Erre vonatkozóan több cigány eredetű szót is használnak: *gádzsi*, *rányi*. A cigányfiú leggyakoribb megnevezése a *csávó*, ami cigány eredetű és ugyanazt jelenti. A cigány megnevezés helyett ma gyakrabban használják a *roma* szót, ami a gyűjtésben is megnyilvánul: *romalány*, *romacsaj*, *romafiú*, *romapasi*, *romacsávó*. A cigányra leggyakoribb a *roma* elnevezés, emellett több cigány eredetű szó is előfordul: *more*, *romungó*. Érdekes volt számomra, hogy a cigányok önmaguk elnevezésére olyan szavakat használnak, amelyeket becsmérlőknek vélek: *boxos*, *cigi-bigi*, *feka*, *nigger*.

Korábban már említettem, hogy a cigányság körében gyakori a büntetett előélet, a cigány bűnözés napjaink központi kérdése. Ehhez kapcsolódva kérdeztem rá a tolvaj, bűnöző, kábítószeres, prostituált és rendőr szavakra. A tolvajra mindössze négy szót kaptam: *csóró*, *lopós*, *lopós genyó*, *zsebes*; a bűnözőre: *fegyenc*, *genszter*, *sittes*, *szexrabszolga*, *veterán*; a rendőrré: *bukott angyal*, *fakabát*, *jard*, *kopó*, *köcsög*, *ügynök*, *zsaru*, *zsernyák*. Várokozással ellentétben kevés szót gyűjtöttek ebbe a kategóriába, talán ez ahhoz kapcsolódhat, hogy fiatal koruk miatt még nem kerültek közvetlenül kapcsolatba a hatóságokkal. A prostituált és kábítószeres kifejezésekre adott válaszokban megmutatkozik a trágár nyelvhasználatuk. Az iskolákban tanító tanárok véleménye szerint sokkal több trágár kifejezés használnak a gyerekek, mint

amit a kérdőívekbe leírtak. Valószínűleg írásban szemérmesebbek. A cigányság, legalábbis a karcagi cigányság körében elterjedt a „szipózás”, vagyis ragasztót tesznek egy zacskóba, és azt lélegzik be. Erre utalnak a *szipus* és *szinyós* kifejezések. *A narkós kurva és rivás köcsög* különösen durva.

Az iskolán kívüli tevékenységek körében a második kategóriám a tulajdonságok voltak. Itt gyűlt össze a legtöbb szó. A gyerekek elengedték a fantáziájukat. A szlengszavak között nagy számban találunk gúnyos, bántó kifejezéseket. Például: nagyon csúnya: *fingfej, hányadék, kakifejű, okádék*; szegény: *csöves*; buta: *tuskó, seggarc, piszkos: kutyát szopott, redvás*; büdös: *görény, gané szagú*. A tulajdonságok meghatározásánál rengeteg tréfás szót, kifejezést használtak. A jelentésbeli szóalkotási módok közül különösen kedveli az ifjúság a névátvitelt. A közhasználatú szóból kiemel egy jelentéselemet, sokszor nem a lényegeset, és ennek alapján átviszi egy másik fogalom jelölésére (BACHÁT 1986: 19). Erre rengeteg példát tudok felhozni a gyűjtésemből. A kövér: *disznó, elefánt, malac, tehén*; a sovány: *csontváz, deszka, fűszál, gereblye, giliszta, hernyó, léc*; a magas: *fa, gólya, létra, zsiráf*; az alacsony: *törpe*. A tulajdonságok megnevezései között két olyan szót találtam, amely a cigányságra jellemző. A gazdag megnevezése a *fukszos*. A fuksz egy ékszert jelent, általában nagyon vastag arany nyaklánc, amelyet jellegzetesen cigány viselet. A másik szó a piszkos megfelelőjére a *putris*. A putri a cigányok lakhelye volt. Az 1961-es MSZMP-határozat előírta a cigánytelepek felszámolását és az egészségtelen putrikban lakó cigányoknak az adott településre való beköltözését (KOC SIS–KOVÁCS 1999: 15–16). A telepfelszámolási akció sikeres volt, azonban a putri és annak jellemzői megmaradtak az emlékezetben.

A gyűjtésem során a női nemi szerve és a férfi nemi szervre érkezett a legtöbb válasz. A női nemi szervre összesen tizennégy szót írtak, a férfi nemi szervre összesen húszat. Ez valószínűleg az életkori sajátosságaikhoz köthető, hiszen a vizsgált közösség tagjai tíz és tizennyolc év közötti fiatalok voltak. Ennek a korosztálynak különösen nagy az érdeklődése a nemiség iránt. A női nemi szervre mindösszesen egy cigány eredetű szót használtak: *bula*, ennek jelentése azonban eltér. A cigány nyelvben a *bula* jelentése *fenék, segg* (ROSTÁS–FARKAS 2001: 27). Tréfás kifejezések is előkerültek: *alma, katica*. A férfi nemi szerve vonatkozóan gyűlt össze a legtöbb szó, ezt azzal magyarázom, hogy a kérdőívem kitöltésében

sokkal több fiú vett részt, mint lány. Az általános iskolában nem, de a szakiskolában már jellemző, hogy több fiú tanul ott. Sok tréfás szót használtak: *bögyörő, kis kárlosz, lompos*. A nemi szervek mellett még két másik testrésze, a női mellre és a fenékre kérdeztem rá, ami megmozgatta a fantáziájukat. Mindkettőre sok tréfás kifejezést írtak. Női mell: *dadák, didi, lökhárító*, a fenék: *popó, popsi*. Meglepő volt számomra az, hogy az előbb említett szavakra nagyon kevés durva, trágár szót használtak. Csupán néhányat tudok említeni: női nemi szerv: *picsa*, férfi nemi szerv: *fasz*, fenék: *segg*.

A tevékenységek közül különös figyelmet fordítottam a *lopásra*. Napjaink központi problémája a cigány bűnözés, mint már említettem. Saját tapasztalatomból tudom, hogy sokszor úgy gondolják az emberek, hogy a cigányságnak „hagyományos foglalkozása” a lopás. Ez a feltételezés azonban nem igaz. A cigányok fő foglalkozása a famegmunkálás, azon belül a teknővájás volt, valamint a kovácsolás és muzsikálás (GIDÁNE ORSÓS 2007: 77 – 79). A cigány nyelvben a lop igére egyetlen megfelelő van: *chorel* (ROSTÁS–FARKAS 2001: 217). A lopás igére is csak kevés szlengszó gyűlt össze: *csen, csór, csórel, eltesz, lenyúl, tolvajkodik, zsebel*; a szavak közül pedig csak kettő cigány eredetű: *csór, csórel*. Említettem, hogy a muzsikálás is hagyományos cigány mesterségek közé tartozott. Karcagon is ez volt az egyik legfőbb foglalkozásuk (ELEK 1991). Mára azonban háttérbe szorult, a hangszeren játszik kifejezésre mindössze két szót írtak: *kornyikál, kottafejű*, egyik sem cigány eredetű.

Véleményem szerint a fiatalok a legkreatívabbak a mindennapi életre vonatkozó tevékenységek megnevezésében voltak. A biológiai folyamatok megnevezésére sok tréfás kifejezés, szófordulat gyűlt össze. Pisil: *Az irodába ment., Dob egy sárgát., Siratja a gyíkot.*; kakál: *Dob egy barnát., Leengedi a mentőkötelet.*, szellent: *Bombáznak a ruszlik., Elenged egy pár vadgalambot., Elszabadult Bobi.*

Korábban már említettem, hogy a vizsgált korosztály életkorából adódóan különösen érdeklődik a nemiség iránt. Ezzel szemben a csókolózik és szeretkezés kifejezésekre alig írtak, mindössze néhány szó gyűlt össze: csókolózik: *nyalakszik, nyelvel, smacszik, smárol*; szeretkeznek: *baszik, csoszik, hártyszakítás, kefél, kufircol, kúrel, meghúz*. A szavak között egyetlen cigány eredetű van: *kurrel*, amelynek jelentése ugyanaz (ROSTÁS–FARKAS 2001: 65). Nem találtam rá választ, mi lehet

ennek az oka. Talán azzal magyaráznám, hogy a két ige a kérdőívem végén van, és mire idáig eljutottak a kitöltésben, talán elfáradtak, elkedvetlenedtek.

A kérdőívem feldolgozásakor arra kerestem a választ, hogy a fiatalok cigány származása mennyire határozza meg a szlenghasználatukat. Azt tapasztaltam, hogy a családi háttérnek nagy befolyása van az életükre, ami megmutatkozik a szlenghasználatukban. A cigány nyelvet a karcagi cigány közösségekben már csak elvétve beszélnek, ezért a fiatalok szlenghasználatában is csak elvétve találtam cigány eredetű szavakat.

Szótár

A szótárban használt rövidítések

<i>cig.</i>	cigány
<i>durva</i>	durva
<i>fn</i>	főnév
<i>gúny</i>	gúnyos
<i>gyak</i>	gyakori, gyakran használják
<i>ige</i>	ige
<i>kedv</i>	kedveskedő
<i>mn</i>	melléknév
<i>ritk</i>	ritka, ritkán használják
<i>tn</i>	tárgyatlan (ige)
<i>tréf</i>	tréfás
<i>ts</i>	tárgyas (ige)

A, Á

agy mn *tréf, ritk* Okos; **stréber**.

agyas mn *tréf, ritk* Okos; **stréber**.

agyatlan mn *gúny, ritk* Buta;
hülye.

agyonverés fn *tréf, ritk*
Bizonyítvány; **bizi**.

aktatáska fn *tréf, ritk* Tolltartó;
buksza.

alezredes fn *tréf, ritk*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes**.

alkesz mn *tréf, gyak* Alkoholista;
— **baszik, iszákos, tintás, túltöltött**.

alma fn *tréf, ritk* Női nemi szerv;
pina.

anci fn *tréf, ritk* Anya; **muter**.

angyal *bukott ~: gúny, ritk* Rendőr;
fakabát.

árnyékszék fn *tréf, ritk* Vécé;
budi.

B

bagózik ige tn *gyak* Dohányzik;
cigizik.

barnalány fn *tréf, ritk* Cigánylány;
séj.

baszik *Be van baszva* ige tn *durva, gyak* Részeg; **alkesz**.

baszik ige ts *durva, gyak*
Szeretkezik; **kúrel**.

baszogat ts ige *durva, gyak*
Piszkál; — **basztat, geciskedik, köcsögösködik, kötözködik, szekál**.

basztat ts ige *durva, gyak* Piszkál;
baszogat.

batyu fn *tréf, ritk* Iskolatáska; **tasi**.

beáll ~ *valakire* tn ige *tréf, ritk*
Szerelmes lesz; **bebolondul**.

bebolondul tn ige *tréf, ritk*
Szerelmes lesz; — **beáll, tombol**.

béesz fn *tréf, ritk* Bukás; **bukta**.

begyújtós fn *gúny, ritk* Füzet; **füzi**.

béna volt *gúny, ritk* Rajtakapják a csaláson; **lebukik**.

berosál tn ige *durva, gyak* Pisil;
hugyozik.

biblia fn *tréf, gyak* Osztálynapló;
— **halálosztás, kincs, vezetés.**

biga fn *tréf, ritk* Férfi nem szerv;
fasz.

bimbó fn *tréf, ritk* Mell; **cici.**

binyesz fn *ritk* Ötös.

biosz fn *gyak*, Biológia.

birodalom fn *tréf, ritk* Irodalom;
ircsi.

birodalom fn *tréf, ritk* Család;
ősök.

bírószág fn *durva, ritk* Igazgatói
iroda; **diriiroda.**

bizi fn *tréf, gyak* Bizonyítvány; —
agyonverés, bizu, halálos ítélet.

bizu fn *tréf, gyak* Bizonyítvány;
bizi.

bolygók fn *tréf, ritk* Földrajz; **föci.**

bokszos fn *durva, gyak* Cigány;
roma.

bombajó mn *tréf, ritk* Nagyon
szép; **sukár.**

bombázik ~nak a ruszkik: *tréf, ritk*
Szellent; **fingik.**

borult mn *durva, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

bot fn *tréf, ritk* Férfi nem szerv;
fasz.

bögyörő fn *tréf, ritk* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

bőr nagy ~: *tréf, ritk* Nagyon szép;
sukár.

börtön¹ fn *durva, ritk* Tanári szoba;
főnökszoba.

börtön² fn *durva, gyak*
Osztályterem; — **cella, fegyház,**
kínház.

börtön³ fn *tréf, gyak* Tanulószoza;
— **csicskaszoba, intenzív, nyúzás,**
raktár, szarszoza, sziló, szilószoza,
tansz.

börtönkoszt fn *durva, ritk* Menzás
étel; **kaja.**

börtönór fn *durva, ritk* Igazgató;
diri.

bráner fn *tréf, gyak* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

branyál tn ige *durva, ritk* Pisil;
hugyozik.

bratyi fn *tréf, ritk* Apa; **fater.**

bratyesz fn *tréf, gyak* Testvér; **tesvír**.

bratyó fn *tréf, gyak* Testvér; **tesvír**.

bróki fn *tréf, gyak* Férfi nemi szerv; **fasz**.

brunyál tn ige *durva, gyak* Pisil; **hugyozik**.

budi fn *tréf, ritk* Vécé; — **árnyékszék, droghelység, hugyoló, klotyó, retyó, slozi, trón**.

budipucoló fn *durva, gyak* Takarító; **csicska**.

bukás könyve fn *tréf, ritk* Ellenőrző; — **jegyraktározó, spangli**.

bukfenc fn *tréf, ritk* Bukás; **bukta**.

buksza¹ fn *ritk* Tolltartó; — **aktatáska, ceruzák raktára, szütyő**.

buksza fn *tréf, ritk* Női nemi szerv; **pina**.

bukta¹ fn *tréf, ritk* Rajtakapják a csaláson; **lebukik**.

bukta² fn *tréf, gyak* Bukás; — **bukfenc, béesz, bukott számár, halál, túrósbukta**.

bula¹ fn *gyak* Nő; — **bulsza, csaj, gádzsi, jány, madam., picca** [< cig. *bula* 'ua' (Vek. 40)].

bula² fn *gyak* Női nemi szerv; **pina** [< cig. *bula* 'Nő' (Vek. 40)].

buli fn *tréf, ritk* Hármás

bulkesz fn *tréf, ritk* Fenék; **segg** [< cig. *bula* 'ua' (Vek. 39)].

bulsza fn *ritk* Nő; **bula**.

büdi mn *tréf, gyak* Büdös; **gané, görény**.

büntetés fn *tréf, ritk* Korrepetálás; **kori**.

buzigyártó fn *durva, ritk* Könyvtár; **szemétrakttár**.

büntetőszoba fn *tréf, ritk* Igazgatói iroda; **diriiroda**.

burkol ts ige *tréf, gyak* Eszik; **kajál**.

C

cella¹ fn *durva, ritk* Tanári szoba; **főnökszoba**.

cella² fn *durva, ritk* Osztályterem; **börtön**.

ceruzák raktára fn *tréf, ritk*
Tolltartó; **buksza**.

cetli fn *tréf, ritk* Iskolai család
eszköze; **puska**.

cici fn *tréf, gyak* Mell; **bimbó,**
csecs, csöcs, dadák, didi, labda,
lökhárító, lufi.

cigi-bigi fn *tréf, ritk* Cigány; **roma.**

cigiszünet fn *tréf, gyak* Órakeres
szünet; **pár perc pihi, szabadág.**

cigizik tn ige *gyak* Dohányzik;
bagózik, füstöl, szív.

colos mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

cumi fn *tréf, ritk* Női nemi szerv;
pina.

cunci fn *tréf, gyak* Női nemi szerv;
pina.

Cs

csacsog tn ige *tréf, ritk* Beszél;
dumál.

csaj fn *tréf, gyak*; Nő; **bula.**

csaje¹ fn *tréf, gyak* Cigánylány; **séj.**

csaje² fn *tréf, ritk* Ember; **krapek.**

csalagél tn ige *ritk* Megy [< cig.
dzal 'ua' (Vek. 60)].

csávó fn *gyak* Cigányfiú; —
dzsipóboj, dzsipszi, dzsutek,
romacsávó, romafiú, romapasi [<
cig. *shavo* 'ua.' (Vek.46)].

csecs fn *tréf, gyak* Mell; **cici.**

csen ts ige *tréf, gyak* Lop; **csór.**

csepp mn *kedv, ritk* Alacsony;
törpe.

csesznye mn *durva, gyak* Nagyon
csúnya; — **borult, dísztelen,**
természet, fingfej, hányadék,
kakifejú, kutyafejú, ocsmány,
okádék, pocsík, ronda, rusnya.

csicska¹ fn *durva, ritk*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes.**

csicska² fn *durva, gyak* Takarító;
— **budipucoló, felmosó,**
felmosórongy, iskolatisztító,
kubikus, sepregető, szartakarító,
szemétszedő, tisztaságtartó,
vécépucoló.

csicska³ fn *gúny, ritk* Gyerek;
pulya.

csicskaszoba fn *gúny, ritk*
Tanulószoza; **börtön.**

csicskák helye fn *durva, ritk*
Könyvtár; **szemétrakta**r.

csicskák munkája fn *durva, ritk*
Házi feladat; **házi**.

csicskáztatás fn *durva, ritk*
Tanulás; **kínzás**.

csiga kakaós ~ fn *tréf, ritk* Ürülék;
szar.

csini mn *tréf, ritk* Nagyon szép;
sukár.

csonti mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

csontkupac mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

csontos mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

csontrakéta mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

csontváz mn *tréf, gyak* Sovány; —
csonti, csontkupac, csontos,
csontrakéta, deszka, etióp, fűszál,
gebe, gereblye, giliszta, gizza,
hernyó, kenyér, lé, seprűnyél, sovi,
vézna.

csór ts ige *tréf, gyak* Lop; — **csen,**
csórel, eltesz, lenyúl, tolvajkodik,
zsebel [< cig. *chorel* 'ua' (Vek. 48)].

csórel ts ige *tréf, ritk* Lop; **csór** [<
cig. *chorel* 'ua' (Vek. 48)].

csóri mn *tréf, gyak* Keveset keres;
kes.

csóró¹ fn *gúny, ritk*; Tolvaj; **lopós** [
< cig. *coro* 'szegény' (Vek. 50)].

csóró² mn *gúny, gyak* Szegény;
csöves [< cig. *coro* 'ua' (Vek. 50)].

csoszik ts ige *ritk* Szeretkezik;
kúrel.

csöcs fn *tréf, ritk* Mell; **cici**.

csörög tn ige *tréf, gyak* Táncol;
löttyög.

csöves mn *gúny, ritk* Szegény;
csóró.

D

dadák fn *tréf, ritk* Mell; **cici**.

dagadt mn *gúny, gyak* Kövér; **dagi,**
disznó, elefánt, gumimaci, hájas,
hájpacni, malac, tehén, zsámoly,
zsír, zsírbödön.

dagi mn *tréf, gyak* Kövér; **dagadt**.

dákó¹ fn *tréf, ritk* Egyes; **karó**.

dákó² fn *tréf, gyak* Férfi nemi szerv; **fasz**.

darál tn ige *tréf, ritk* A tanár magyaráz; **dirigál**.

denszel tn ige *gyak* Táncol; **lötyög** [< ang. *dance* 'ua'].

deszka mn *tréf, gyak* Sovány; **csontváz**.

didi fn *tréf, gyak* Mell; **cici**.

digi fn *tréf, ritk* Férfi nem szerv; **fasz**.

diri fn *tréf, gyak* Igazgató; — **börtönőr, dirigáló, főnök, góré, ig, izgató, nagyfej, parancsnok, parancsoló, ratyi**.

dirigál tn ige *gúny, gyak* A tanár magyaráz; — **darál, dumál feleslegesen, fecseg, hablatyol, löki a rizsát, osztja az észt, pampog, pofázik**.

dirigáló fn *gúny, ritk* Igazgató; **diri**.

dirihelyettes fn *tréf, gyak* Igazgatóhelyettes; — **alezredes, csicska, góré helyettes, ighő, másodfőnök, másodvezető, parancsnokhelyettes, ratyi helyettes**.

diriroda fn *tréf, gyak* Igazgatói iroda; — **bíróság, büntetőszoba, fegyház, parancsnoki iroda**.

disznó mn *durva, gyak* Kövér; **dagadt**.

díztelen mn *durva, ritk* Nagyon csúnya; **csesznye**.

dob¹ ~ *egy barnát: tréf, gyak* Kakál; **szarik**.

dob² ~ *egy sárgát: tréf, gyak* Pisil; **hugyozik**.

doga fn *tréf, gyak* Dolgozat; — **dogi, rábaszás, szemét, szopóka**.

dogi fn *tréf, ritk* Dolgozat; **doga**.

droghelység fn *durva, ritk* Vécé; **budi**.

drogos fn *gyak* Kábítószeres; — **gyógyszeres, kokós, köcsög, kurva, narkós, szinyós, szipus, virágárus**.

dumál ts ige *gyak* Beszél; — **csacsog, dumcsizik, jár, pampog, pofázik, rizsázik, szöveg, szövegel** [< cig. *duma* 'ua'].

dumcsizik ts ige *gyak* Beszél; **dumál**.

dumál feleslegesen ts ige *gúny, ritk* A tanár magyaráz; **dirigál**.

dumcsizás fn *tréf, ritk* Felelés;
vallatás.

durrant ts ige *tréf, gyak* Szellent;
fingik.

Dzs

dzsipó fn *tréf, ritk* Cigány; roma.

dzsipóboj fn *tréf, ritk* Cigányfiú;
csávó.

dzsipógörl fn *tréf, ritk* Cigánylány;
séj.

dzsipsi¹ fn *tréf, gyak* Cigánylány;
séj.

dzsipsi² fn *tréf, gyak* Cigányfiú;
csávó.

dzsugel mn *tréf, ritk* Nagyon szép;
sukár.

dzsutek fn *tréf, ritk* Cigányfiú;
csávó.

dzsuvás mn *durva, gyak* Koszos;
— **mocskos, putris, redvás, retkes,**
szopott [< cig. *dzuvalo* 'tetves' (Vek.
61)].

E, É

egérlyuk fn *tréf, ritk* Tanári szoba;
főnök szoba.

égimeszelő mn *tréf, gyak* Magas;
— **colos, fa, godzilla, gólya,**
langaléta, létra, melák, mérőszalag,
méteres, óriás, zsiráf, zsiráfgyondozó.

elbukik tn ige *tréf, ritk* Rajtakapják
a csaláson; **lebukik**.

elefánt mn *tréf, ritk* Kövér; **dagadt**.

elenged ~i a békegalambot: *tréf,*
ritk Szellent; **fingik**.

elenged ~egy pár vadgalambot:
tréf, ritk Szellent; **fingik**.

elhány ts ige *tréf, ritk* Megver;
tángál.

elpatkol tn ige *durva, gyak*
Meghal; **kampec**.

elszabadul ~t *Bobi: tréf, ritk*
Szellent; **fingik**.

eltesz ts ige *tréf, ritk* Lop; **csór**.

ember fn *ritk* Férfi; **pasi**.

ész *Osztja az ~t: gúny, gyak* A tanár
magyaráz; **dirigál**.

etet ts ige *gúny, gyak* Hazudik;
kamuzik.

etióp mn *gúny, gyak* Sovány;
csontváz.

F

fa mn *tréf, ritk* Magas; **égimeszelő**.

faggatás fn *gúny, ritk* Felelés;
vallatás.

fakabát fn *gúny, gyak* Rendőr; —
angyal, jard, kopó, köcsög, ügynök,
zsaru, zsernyák.

farok fn *gúny, gyak* Férfi nemi
szerv; **fasz**.

fasz fn *durva, gyak* Férfi nemi
szerv; — **biga, bot, bögyörő, bráner,**
bróki, dákó, digi, farok, fityi, kábel,
káresz, kári, kárlosz, kolbász,
kukac, lompos, löncs, pénisz, pöcs.

fater fn *tréf, gyak* Apa; — **bratyi**.

fecseg ts ige *gúny, ritk* A tanár
magyaráz; **dirigál**.

fegyház¹ fn *durva, ritk* Igazgatói
iroda; **diriiroda**.

fegyház² fn *durva, ritk*
Osztályterem; **börtön**.

fegyenc fn *durva, ritk* Bűnöző;
sittes.

fegyver fn *tréf, ritk* Iskolai család
eszköze; **puska**.

feka fn *durva, ritk* Cigány; **roma**.

feldob ~ja a *bakancsot*: *tréf, gyak*
Meghal; **kampec**.

feldob ~ja a *pacskert*: *tréf, gyak*
Meghal; **kampec**.

feldob ~ja a *talpát*: *tréf, gyak*
Meghal; **kampec**.

felmosó fn *durva, ritk* Takarító;
csicska.

felmosórongy fn *durva, ritk*
Takarító; **csicska**.

fénylik tn ige *tréf, ritk* Tiszta; **tiszi**.

fika fn *durva, ritk* Fizika; **fizi**.

fingfej mn *durva, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye**.

fingik tn ige *durva, gyak* Szellent;
— **bombázik, durrant, elenged,**
elszabadul, pukizik, reccsent.

firka fn *tréf, ritk* Rajz; — **firkálás,**
firkálós, irka – firka.

firkálás fn *tréf, ritk* Rajz; **firka**.

firkálós fn *tréf, ritk* Rajz; **firka**.

fityi fn *tréf, ritk* Férfi nemi szerv;
fasz.

fizi fn *tréf, ritk* Fizika; — **fika, fizó,**
fizu, törvények, Velocitász.

fizó fn *tréf, ritk* Fizika; **fizi.**

fizu fn *tréf, ritk* Fizika; **fizi.**

fogyatékos mn *durva, gyak* Buta;
hülye.

föci fn *tréf, gyak* Földrajz; **bolygók.**

földim fn *tréf, ritk* Tanár; **tancsi.**

főnök¹ fn *tréf, gyak* Igazgató; **diri.**

főnök² fn *tréf, ritk* Osztályfőnök;
ofó.

főnök³ fn *tréf, ritk* Tanár; **tancsi.**

főnök szoba fn *tréf, ritk* Tanári
szoba; — **börtön, cella, egérlyuk,**
kutyaház, verebek szobája.

fos fn *durva, gyak* Ürülék; **szar.**

fukszos mn *tréf, gyak* Gazdag;
fullos.

fullos mn *tréf, gyak* Gazdag; —
fukszos, kulák, pénzes.

füstöl tn ige *tréf, ritk* Dohányzik;
cigizik.

füstöl ~, *mint a gyárkémény: tréf,*
ritk Dohányzik; **cigizik.**

fűszál mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

fűzetraktár fn *tréf, ritk*
Iskolatáska, **tasi.**

füzi fn *tréf, gyak* Füzet; **begyűjtős,**
íróraktár.

G

gádzsi¹ fn *ritk* Nő; **bula.**

gádzsi² fn *gyak* Cigánylány; **séj** [<
cig. gazhi 'nő' (Vek. 65)].

gané¹ ~ *szagú: durva, gyak* Bűdös;
büdi.

gané² fn *durva, ritk* Ürülék; **szar.**

gebe mn *tréf, gyak* Sovány;
csontváz.

geciskedik tn ige *durva, gyak*
Piszkál; **baszogat.**

genszter fn *tréf, ritk* Bűnöző;
sittes.

genyó lopós ~ : *durva, ritk* Tolvaj;
lopós.

géptanulás fn *tréf, ritk*
Informatika; **infó**.

gereblye mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

giliszta mn *tréf, gyak* Sovány;
csontváz.

gizda mn *tréf, gyak* Sovány;
csontváz.

godzilla mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

gólya mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

gór ts ige *gyak* Dobál; **góral**.

góral ts ige *gyak* Dobál; **gór**.

góré fn *gúny, gyak* Igazgató; **diri**.

góré helyettes fn *gúny, gyak*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes**.

görbehátú fn *tréf, ritk* Kettes;
kegyelem.

göreány mn *durva, ritk* Büdös;
büdi.

gumimaci mn *tréf, ritk* Kövér;
dagadt.

Gy

gyerkőc fn *kedv, ritk* Gyerek;
pulya.

gyógyszeres fn *ritk* Kábítószeres;
drogos.

gyűjtős fn *gúny, ritk* Tankönyv;
ingyenpapír.

H

hablatyol ts ige *gúny, ritk* A tanár
magyaráz; **dirigál**.

hájás mn *gúny, gyak* Kövér;
dagadt.

hájpacni mn *durva, gyak* Kövér;
dagadt.

hajcsár fn *durva, ritk* Tanár;
tancsi.

halál fn *gúny, ritk* Bukás; **bukta**.

halálos ítélet fn *tréf, ritk*
Bizonyítvány; **bizi**.

halálosztás fn *tréf, ritk*
Osztálynapló; **biblia**.

hantál ts ige *gyak* Hazudik;
kamuzik.

hantázik ts ige *gyak* Hazudik;
kamuzik.

hányadék¹ fn *durva, ritk* Menzás
étel; **kaja**.

hányadék² mn *durva, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye**.

hártyaszakítás fn *durva, ritk*
Szeretkezik; **kürel**.

házi fn *gyak* Házi feladat; —
csicskák munkája, hf, lecó,
rabszolgaság.

hernyó mn *tréf, ritk* Sovány;
csontváz.

hf fn *ritk* Házi feladat; **házi**.

hugyoló fn *durva, ritk* Vécé; **budi**.

hugyozik tn ige *durva, gyak* Pisil;
— **berosál, branyál, brunyál, dob,**
iroda, pipil, pislant, sirat, természet.

hülye mn *durva, gyak* Buta; —
agyatlan, fogyatékos, káposztalé,
seggarc, seggfej, uskó, zokni.

I

ig fn *tréf, ritk* Igazgató; **diri**.

ighö fn *tréf, ritk* Igazgatóhelyettes;
dirihelyettes.

ínek fn *tréf, ritk* Ének; **kornyika**.

infó fn *gyak* Informatika;
géptanulás, számtek.

ingyempapír fn *gúny, ritk*
Tankönyv; — **gyújtós,**
puskaszerszám, TK.

inetenzív fn *tréf, ritk*
Tanulószoza; **börtön**.

ircsi fn *tréf, gyak* Irodalom;
birodalom.

irka-firka fn *tréf, ritk* Rajz; **firka**.

iroda¹ Az ~ba ment: *tréf, ritk*
Kakál; **szarik**.

iroda² Az ~ba ment: *tréf, ritk* Pisil;
hugyozik.

íróraktár fn *tréf, ritk* Füzet; **füzi**.

iskolatisztító fn *durva, ritk*
Takarító; **csicska**.

iszákos mn *tréf, ritk* Részeg;
alkesz.

izgató fn *tréf, ritk* Igazgató; **diri**.

J

jár ~ *a szája: gúny, gyak* Beszél;
dumál.

járja ts ige *tréf, ritk* Táncol; **lötyög.**

jard fn *tréf, ritk* Rendőr; **fakabát.**

jány fn *tréf, ritk* Nő; **bula.**

jegyraktározó fn *tréf, ritk*
Ellenőrző; **bukás könyve.**

K

kábel fn *tréf, ritk* Férfi nemi szerv;
fasz.

kacsó fn *tréf, ritk* Egyes; **karó.**

kaja fn *tréf, gyak* Mezás étel; —
börtönkoszt, hányadék, moslék.

kajál ts ige *tréf, gyak* Eszik; —
burkol, magpakol, töm, zabál.

kajálda¹ fn *gyak* Ebédlő; **malacól.**

kajálda² fn *tréf, gyak* Menza; **kajás**
terem.

kajás terem fn *tréf, ritk* Menza;
kajálda.

kaki fn *tréf, gyak* Ürülék; **szar.**

kakifejű mn *durva, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

kaksi fn *tréf, ritk* Ürülék; **szar.**

kampec fn *tréf, ritk* Egyes; **karó.**

kampec fn *durva, gyak* **Meghal;** —
elpatkol, feldob, kimurgyel, kinyúl,
kinyúvad, kipurcan, megdöglük,
száj, szagol.

kamuzik ts ige *tréf, gyak* Hazudik;
etet, hantál, hantázik, lódít,
sunyiskodik, sunyít, szédít.

kani fn *tréf, ritk* Férfi; **pasi.**

káposztalé mn *tréf, ritk* Buta;
hülye.

káresz fn *tréf, ritk* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

kári fn *tréf, ritk* Férfi nemi szerv;
fasz.

kárlosz *kis* ~ fn *tréf, ritk* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

karó fn *tréf, gyak* Egyes; — **dákó,**
kacsó, kampec, peca, pecabot, szar,
szőlővessző, virágkaró.

katica fn *kedv, ritk* Női nemi szerv;
pina.

kefél ts ige *durva, gyak*
Szeretkezik; **kúrel**.

kegyelem fn *tréf, ritk* Kettes; —
görbeátú, talpas.

kenyér ~*ből nem eszik eleget: tréf,*
ritk Sovány; **csontváz**.

kényszer fn *gúny, ritk* Tanulás;
kínzás.

kényszermunka fn *gúny, ritk*
Tanulás; **kínzás**.

kes nincs ~: *tréf, gyak* Sokat keres;
csóri.

kever ts ige *tréf, ritk* Táncol;
löttyög.

kiabálás fn *durva, ritk* Ének;
kornyika.

kicsi mn *kedv, gyak* Alacsony;
törpe.

kihallgatás fn *tréf, ritk* Felelés;
vallatás.

kimurgyel tn ige *tréf, ritk* Maghal;
kampec. [< cig. *mudarel* ' halott'
(Vek. 113)].

kincs fn *tréf, ritk* Osztálynapló;
biblia.

kínház fn *gúny, ritk* Osztályterem;
börtön.

kínvallatás fn *tréf, ritk* Felelés;
vallatás.

kínzás¹ fn *tréf, ritk* Felelés;
vallatás.

kínzás² fn *gúny, ritk* Tanulás; —
csicskáztatás, kényszer,
kényszermunka, magolás,
okoskodás, szenvedés.

kinyúl tn ige *durva, gyak* Meghal;
kampec.

kinyúvad tn ige *durva, gyak*
Meghal; **kampec**.

kipurcan tn ige *durva, gyak*
Meghal; **kampec**.

klotyó fn *durva, gyak* Vécé; **budi**.

koka fn *tréf, ritk* Ürülék; **szar**.

koki fn *tréf, ritk* Ürülék; **szar**.

kokós fn *durva, gyak* Kábítószeres;
drogos.

kolbász fn *tréf, gyak* Férfi nemi
szerv; **fasz**.

kopó fn *gúny, ritk* Rendőr;
fakabát.

kori fn *tréf, gyak* Korrepetálás; —
büntetés, nyúzás, túlóra.

kornyika fn *tréf, gyak* Ének; **ínek,**
kiabálás.

kornyikál tn ige *gúny, gyak*
Hangszeren játszik; **kottafejű.**

kottafejű mn *gúny, ritk*
Hangszeren játszik; **kornyikál.**

köcsög¹ *rivás ~: durva, ritk*
Kábítószeres; **drogos.**

köcsög² fn *durva, ritk* Rendőr;
fakabát.

köcsögösködik tn ige *durva, ritk*
Piszkál; **baszogat.**

kölyök fn *tréf, gyak* Gyerek; **pulya.**

könyvtartó fn *tréf, ritk* Iskolatáska,
tasi.

kötözködik tn ige *ritk* Piszkál;
baszogat.

közönség segítsége *tréf, ritk* Súgás;
puskázás.

krapek fn *tréf, gyak* Ember; —
csaje, mon.

kubikus fn *durva, ritk* Takarító;
csicska.

kufircol ts ige *tréf, gyak*
Szeretkezik; **kúrel.**

kukac fn *tréf, gyak* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

kukazsák fn *tréf, ritk* Iskolatáska,
tasi.

kula fn *durva, gyak* Ürülék; **szar** [
< cig. *khul 'ua'*].

kulák mn *gúny, gyak* Gazdag;
fullos.

kúrel ts ige *durva, gyak*
Szeretkezik; — **baszik, csoszik,**
hártyaszakítás, kefél, kufircol,
meghúz [< cig. *kurel 'ua'* (Vek. 98)].

kutyafejű mn *tréf, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

kutyaház fn *tréf, ritk* Tanári szoba;
főnök szoba.

kurva¹ *narkós ~: durva, ritk*
Kábítószeres; **drogos.**

kurva² fn *durva, gyak* Prostituált;
— **prosti, ribanc, ringyó,**
szopósmalac, utcanő.

külföldi beszéd fn *tréf, ritk* Angol.

L

labda fn *tréf, ritk* Mell; **cici.**

langaléta mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

lángész mn *kedv, gyak* Okos;
stréber.

lebukik tn ige *tréf, gyak*
Rajtakapják a csaláson; — **béna volt,**
bukta, elbukik, leégés, reccs van, tíz
év fegyház.

léc mn *tréf, ritk* Sovány; **csontváz.**

lecó fn *tréf, gyak* Házi feladat; **házi.**

leégés fn *tréf, gyak* Rajtakapják a
csaláson; **lebukik.**

lefetyel ts ige *tréf, ritk* Iszik; **vedel.**

lenyúl ts ige *tréf, gyak* Lop; **csór.**

lép *Békóra ~: tréf, ritk* Szellent;
fingik.

létra mn *tréf, gyak* Magas;
égimeszelő.

leüt ~, *mint vak a poharat: tréf, ritk*
Megver; **tángál.**

lódít ts ige *ritk* Hazudik; **kamuzik.**

lóg tn ige *tréf, gyak* Igazolatlanul
hiányzik; **lógás, szökés.**

lógás fn *tréf, gyak* Igazolatlanul
hiányzik; **lóg.**

lompos fn *tréf, ritk* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

lopós fn *durva, gyak* Tolvaj; —
csóró, genyó, zsebes.

lökhárító¹ fn *tréf, ritk* Mell; **cici.**

lökhárító² fn *tréf, ritk* Fenék; **segg.**

löki ~ *a rizsát: tréf, gyak* A tanár
magyaráz; **dirigál.**

löncs fn *durva, ritk* Férfi nemi
szerv; **fasz.**

lötyög tn ige *tréf, gyak* Táncol; —
csörög, denszel, járja, kever, lötyög,
pörög, rángatózik, ráz, rázza, ropja.

lufi fn *tréf, ritk* Mell; **cici.**

lurkó fn *kedv, ritk* Gyerek; **pulya.**

M

madam fn *kedv, ritk* Nő; **bula.**

magolás fn *tréf, gyak* Tanulás;
kínzás.

malac mn *durva, gyak* Kövér;
dagadt.

malacól fn *durva, ritk* Ebédlő;
kajálda.

mamszli fn *tréf, ritk* Anya; **muter.**

második kör fn *tréf, ritk* Pótvizsga;
pótvizsi.

matek fn *gyak* Matematika

másodvezető fn *tréf, ritk*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes.**

medve barna ~: *tréf, ritk* Ürülék;
szar.

megad *~ja a kenyerét:* *tréf, ritk*
Megver; **tángál.**

megdöglik tn ige *durva, gyak*
Meghal; **kampec.**

meghúz ts ige *durva, ritk*
Szeretkezik; **kúrel.**

megpakol ts ige *tréf, ritk* Eszik;
kajál.

melák mn *durva, gyak* Magas;
égimeszelő.

mélynövésű mn *tréf, gyak*
Alacsony; **törpe.**

mentőkötél *Leengedi a ~et:* *tréf,*
ritk Kakál; **szarik.**

mérőszalag mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

méteres mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

mocskos mn *gúny, gyak* Koszos;
dzsuvás.

moly mn *gúny, ritk* Okos; **stéber.**

molyterem fn *gúny, ritk* Könyvtár;
szemétrakor.

mon fn *ritk* Ember; **krapek.**

more fn *tréf, gyak* Cigány; **roma** [
< cig. *more* 'ua' (Vek. 112)].

moslák fn *durva, ritk* Menzás étel;
kaja.

muff fn *tréf, gyak* Női nem szerv;
pina.

muter fn *tréf, gyak* Anya; — **anci,**
mamszli.

N

nagydolgozik tn ige *tréf, gyak*
Kakál; **szarik.**

nagyfej fn *tréf, ritk* Igazgató; **diri.**

narkós fn *durva, gyak*
Kábítószeres; **drogos.**

néger fn *gúny, ritk* Cigánylány; **séj.**

nigger fn *durva, ritk* Cigány;
roma.

nuni fn *tréf, gyak* Női nemi szerv;
pina.

Ny

nyalakszik tn ige *gúny, ritk*
Csókolózik; **smárol.**

nyelvel tn ige *tréf, ritk* Csókolózik;
smárol.

nyúzás¹ fn *tréf, ritk* Korrepetálás;
kori.

nyúzás² fn *tréf, ritk* Tanulószoza;
börtön.

O, Ó

ocsmány mn *durva, gyak* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

ofó fn *gyak* Osztályfőnök; **főnök,**
oszi.

okádék mn *durva, gyak* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

okádik ts ige *durva, gyak* Hány; —
rókázik, taccs.

okoskodás fn *gúny, ritk* Tanulás;
kínzás.

óriás mn *tréf, ritk* Magas;
égimeszelő.

oszi fn *tréf, ritk* Osztályfőnök; **ofó.**

Ö, Ő

öcsi fn *tréf, ritk* Gyerek; **pulya.**

öcskös fn *tréf, ritk* Testvér; **tesvír.**

ősök fn *tréf, gyak* Család; —
birodalom, span, tesvír, vértestvér.

P

pampog¹ ts ige *gúny, gyak* A tanár
magyaráz; **dirigál.**

pampog² ts ige *gúny, ritk* Beszél;
dumál.

papolásra kényszerítés fn *gúny,*
ritk Felelés; **vallatás.**

parancsnok fn *tréf, ritk* Igazgató;
diri.

parancsnokhelyettes fn *tréf, ritk*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes.**

parancsnoki iroda fn *tréf, ritk*
Igazgatói iroda; **diriiroda**.

pár perc pihi *tréf, ritk* Órakereskedés
szünet; **cigiszünet**.

pasi fn *tréf, gyak* Férfi; — **ember,
kani**.

peca fn *tréf, gyak* Egyes; **karó**.

pecabot fn *tréf, gyak* Egyes; **karó**.

pénisz fn *gyak* Férfi nemi szerv;
fasz.

pénzes mn *tréf, ritk* Gazdag; **fullos**.

picúr mn *kedv, gyak* Alacsony;
törpe.

picosa¹ fn *durva, gyak* Nő; **bula**.

picosa² fn *durva, gyak* Női nem
szerv; **pina**.

picosa³ fn *durva, gyak* Fenék; **segg**.

pina fn *durva, gyak* Női nemi
szerv; — **alma, buksza, bula, cumi,
cunci, katica, muff, nuni, picosa,
pindur, puna, punci, suna**.

pindur fn *tréf, ritk* Női nemi szerv;
pina.

pipil tn ige *tréf, gyak* Pisil;
hugyozik.

pislant tn ige *tréf, ritk* Pisil;
hugyozik.

pisís fn *durva, ritk* Gyerek; **pulya**.

pisztoly fn *tréf, ritk* Iskolai család
eszköze; **puska**.

pocsík mn *tréf, gyak* Nagyon
csúnya; **csesznye**.

pofázik¹ ts ige *durva, gyak* A tanár
magyaráz; **dirigál**.

pofázik² ts ige *durva, gyak* Beszél;
dumál.

pofáztatás fn *durva, ritk* Felelés;
vallatás.

pondró fn *gúny, ritk* Gyerek;
pulya.

popó fn *kedv, gyak* Fenék; **segg**.

popsi fn *tréf, gyak* Fenék; **segg**.

pótvizsi fn *tréf, gyak* Pótvizsga; —
második kör, újrajátszás.

pottyantós fn *tréf, ritk* Vécé; **budi**.

pöcs fn *durva, gyak* Férfi nemi
szerv; **fasz**.

pörög tn ige *tréf, ritk* Táncol;
lötyög.

prosti fn *gyak* Prostitúált; **kurva**.

pukizik tn ige *tréf, gyak Szellent;*
fingik.

pulya fn *kedv, gyak Gyerek; —*
csicska, gyerkőc, kölyök, lurkó, öcsi,
pisís, pondró, taknyos [< cig. *puja*
'ua' (Vek. 137)].

puna fn *durva, gyak Női nemi*
szerv; **pina.**

punci fn *tréf, gyak Női nem szerv;*
pina.

puska fn *tréf, gyak Iskolai család*
eszköze. **cetli, fegyver, pisztoly.**

puska szerszám fn *tréf, ritk*
Tankönyv; **ingyenpapír.**

puskázás fn *tréf, gyak Súgás;*
közönség segítése, seprű.

putris mn *gúny, gyak Koszos;*
dzsuvás.

R

rábaszás fn *durva, ritk Dolgozat;*
doga.

rabszolgaság fn *gúny, ritk Házi*
feladat; **házi.**

raktár fn *tréf, ritk Tanulószoza;*
börtön.

rángatózik ige tn *durva, ritk*
Táncol; **löttyög.**

rányi fn *ritk Cigánylány; séj* [<
cig. *ráni* 'úrnő' (Vek. 139.)].

ratyi¹ fn *durva, ritk Igazgató; diri.*

ratyi² fn *durva, ritk Testvér; tesvír.*

ratyi helyettes fn *durva, ritk*
Igazgatóhelyettes; **dirihelyettes.**

ráz¹ ige ts *tréf, gyak Táncol;*
löttyög.

ráz² ~za magát: *tréf, gyak Táncol;*
löttyög.

reccs van *tréf, gyak Rajtakapják a*
csaláson; **lebukik.**

reccsent ts ige *tréf, ritk Szellent;*
fingik.

régiség fn *tréf, ritk Történelem;*
töri.

redvás mn *durva, gyak Koszos;*
dzsuvás.

retkes mn *durva, gyak Koszos;*
dzsuvás.

retyó fn *durva, gyak Vécé; budi.*

ribanc fn *durva, gyak Prostituált;*
kurva.

ringyó fn *durva, gyak* Prostituált;
kurva.

rizsázik ts ige *durva, gyak* Beszél;
dumál.

robbantós óra fn *tréf, ritk* Kémia;
vegyszerek.

rókázik tn ige *tréf, gyak* Hány;
okádik.

roma fn *gyak* Cigány; — **bokszos,**
cigi – bigi, dzsipó, feka, more,
nigger, romungó. [< cig. *rom* 'ua'
(Vek. 142)].

romacsaj fn *gyak* Cigánylány; **séj.**

romacsávó fn *gyak* Cigányfiú;
csávó.

romafiú fn *gyak* Cigányfiú; **csávó.**

romalány fn *gyak* Cigánylány; **séj.**

romapasi fn *tréf, ritk* Cigányfiú;
csávó.

romungó fn *gyak* Cigány; **roma.** [< cig. *romunglo* ' magyar cigány'
(Vek. 142)]

ronda mn *gyak* Nagyon csúnya;
csesznye.

ropja ts ige *tréf, gyak* Táncol;
löttyög.

rusnya mn *tréf, ritk* Nagyon
csúnya; **csesznye.**

segg fn *durva, gyak* Fenék; —
bulkesz, lökhárító, picsa, popó,
popsi.

seggarc mn *durva, ritk* Buta;
hülye.

seggfej mn *durva, gyak* Buta;
hülye.

séj fn *gyak* Cigánylány; —
barnalány, csaje, dzsipógörl,
dzsipszi, gádzsi, néger, rányi,
romacsaj, romalány [< cig. *shej* 'ua.'
].

S

sepregető fn *durva, ritk* Takarító;
csicska.

seprű fn *tréf, ritk* Sűgás; **puskázás.**

seprűnyél *Elbújik a ~ mögött: tréf,*
ritk Sovány; **csontváz.**

simogat ts ige *gúny, ritk* Megver;
tángál.

sirat ~ja a gyíkot: *tréf, ritk* Pisil;
hugyozik.

sittes fn *durva*, *gyak* Bűnöző; — **fegyenc**, **genszter**, **szexrabszolga**, **veterán**.

slozi fn *tréf*, *ritk* Vécé; **budi**.

smacizik tn ige *tréf*, *gyak* Csókolózik; **smárol**.

smárol tn ige *tréf*, *gyak* Csókolózik; — **nyalakszik**, **nyelvel**, **smacizik**.

sovi mn *tréf*, *gyak* Sovány; **csontváz**.

spangli fn *gyak* Ellenőrző; **bukás könyve**.

span fn *tréf*, *ritk* Család; **ősök**.

sukár mn *kedv*, *gyak* Nagyon szép; — **bombajó**, **csini**, **dzsugel**, **bőr** [< cig. *shukar* 'ua' (Vek. 221)].

suná fn *tréf*, *ritk* Női nemi szerv; **pina**.

sunyiskodik tn ige *gúny*, *ritk* Hazudik; **kamuzik**.

sunyít tn ige *gúny*, *ritk* Hazudik; **kamuzik**.

sütnivaló Van *~ja*: *tréf*, *ritk* Okos; **stréber**.

stréber mn *gúny*, *gyak* Okos; **agy**, **agyas**, **lángész**, **moly**, **sütnivaló**.

Sz

szabadság fn *tréf*, *ritk* Órakereskedés; **szünet**; **cigiszünet**.

szagol Alulról *~ja* az *ibolyát*: *durva*, *gyak* Meghal; **kampec**.

száj egy *éhes* *~jal* *kevesebb*: *durva*, *ritk* Meghal; **kampec**.

szamár *bukott* *~*: *tréf*, *ritk* Bukás; **bukta**

számtek fn *gyak* Informatika; **infó**.

szar fn *durva*, *ritk* Egyes; **karó**.

szar fn *durva*, *gyak* Ürülék; — **csiga**, **fos**, **gané**, **kaki**, **kaksi**, **koka**, **koki**, **kula**, **medve**, **trágya**.

szarik ts ige *durva*, *gyak* Kakál; — **dob**, **iroda**, **mentőkötél**, **nagydolgozik**, **természet**.

szarszoba fn *durva*, *ritk* Tanulószoza; **börtön**.

szartakarító fn *durva*, *ritk* Takarító; **csicska**.

szatyor fn *tréf*, *ritk* Iskolatáska, **tasi**.

szédít ts ige *tréf, ritk* Hazudik;
kamuzik.

szekál ts ige *tréf, gyak* Piszkál;
baszogat.

szenvedés fn *gúny, ritk* Tanulás;
kínzás.

szemét fn *durva, ritk* Dolgozat;
doga.

szemétrakár fn *durva, ritk*
Könyvtár; — **buzigyártó, csicskák**
helye, molyterem, zubbony.

szemétszedő fn *durva, ritk*
Takarító; **csicska.**

szexrabszoga fn *tréf, ritk* Bűnöző;
sittes.

sziló fn *ritk* Tanulószoza; **börtön.**

szilószoza fn *ritk* Tanulószoza;
börtön.

szinyós fn *durva, gyak*
Kábítószeres; **drogos.**

zipus fn *durva, gyak* Kábítószeres;
drogos.

szív ts ige *durva, gyak* Dohányzik;
cigizik.

szívadás fn *durva, ritk* Felelés;
vallatás.

szopóka fn *durva, ritk* Dolgozat;
doga.

szopósmalac fn *durva, ritk*
Prostituált; **kurva.**

szopott *Kutyát ~: durva, ritk*
Koszos; **dzsuvás.**

szökés fn *gúny, ritk* Igazolatlanul
hiányzik; **lóg.**

szőlővessző fn *tréf, ritk* Egyes;
karó.

szöveg löki a ~et: tréf, gyak Beszél;
dumál.

szövegel ts ige *tréf, gyak* Beszél;
dumál.

szütyő fn *tréf, ritk* Tolltartó;
buksza.

T

taccs *kidobja a ~ot: tréf, gyak*
Hány; **okádik.**

takonyos fn *durva, ritk* Gyerek;
pulya.

talpas fn *tréf, ritk* Kettes;
kegyelem.

tancsi fn *tréf, gyak* Tanár; —
földim, főnök, hajcsár, tantó,
verebek.

tángál ts ige *tréf, gyak* Megver; —
elhány, leüt, megad, simogat.

tansz fn *tréf, ritk* Tanulószoza;
börtön.

tantó fn *tréf, gyak* Tanár; **tancsi.**

tasi fn *tréf, gyak* Iskolatáska, —
batyu, füzetraktár, könyvtartó,
kukazsák, szatyor, tatyó.

tatyó fn *tréf, gyak* Iskolatáska, **tasi.**

tehén mn *gúny, gyak* Kövér;
dagadt.

természet *Elbánt vele a ~: tréf, ritk*
Nagyon csúnya; **csesznye.**

tepertő bolti ~: tréf, ritk Alacsony;
törpe.

természet¹ *Hívja a ~: tréf, gyak*
Kakál; **szarik.**

természet² *Hívja a ~: tréf, gyak*
Pisil; **hugyozik.**

tesi fn *gyak* Testnevelés

tesó fn *gyak* Testvér; **tesvír.**

tesvír¹ fn *tréf, gyak* Testvér; —
bratyesz, bratyó, öcskös, ratyi, tesó.

tesvír² fn *tréf, ritk* Család; **ösök.**

tintas mn *tréf, ritk* Alkoholista;
alkesz.

tiszi mn *tréf, ritk* Tiszta; **fénylik.**

tisztaságtartó fn *gúny, ritk*
Takarító; **csicska.**

tíz év fegyház *tréf, ritk* Rajtakapják
a csaláson; **lebukik.**

tolvajkodik tn ige *tréf, ritk* Lop;
csór.

tombol ~ *az I love you: tréf, ritk*
Szerelmes lesz; **bebolondul.**

TK fn *gyak* Tankönyv;
ingyenpapír.

töm ~i *a bogyóját: tréf, ritk* Eszik;
kajál.

töm ~i *a fejét: tréf, gyak* Eszik;
kajál.

töm ~i *a majmot: tréf, gyak* Eszik;
kajál.

töri fn *tréf, gyak* Történelem;
régiség.

törpe mn *tréf, gyak* Alacsony; —
csepp, kicsi, mélynövésű, picúr,
törpe, törpi, törpapa.

törpi mn *tréf, ritk* Alacsony; **törpe.**

törpapa mn *tréf, ritk* Alacsony;
törpe.

törvények fn *tréf, ritk* Fizika; **fizi.**

trágya fn *gúny, ritk* Ürülék; **szar.**

trón fn *tréf, gyak* Vécé; **budi.**

túlóra fn *tréf, ritk* Korrepetálás;
kori.

túltöltött mn *tréf, ritk* Alkoholista;
alkesz.

túrósbukta fn *tréf, ritk* Bukás;
bukta.

tuskó mn *durva, ritk* Buta; **hülye.**

U, Ú

újrajátszás fn *tréf, ritk* Pótvizsga;
pótvizsi.

utcanő fn *tréf, gyak* Prostituált;
kurva.

Ü

ügynök fn *tréf, ritk* Rendőr;
fakabát.

V

vallatás fn *tréf, gyak* Felelés; —
dumcsizás, faggatás, kihallgatás,
kínvallatás, kínzás, papolásra
kényszerítés, pofáztatás, szívatás.

vécépucoló fn *durva, ritk* Takarító;
csicska.

vedel ts ige *durva, gyak* Iszik;
lefetyel.

vegyszerek fn *tréf, ritk*, Kémia;
robbantós óra.

Velocitász fn *trék, ritk* Fizika; **fizi.**

ver gyereket ~: *durva, ritk* Teherbe
ejt

verebek fn *tréf, ritk* Tanár; **tancsi.**

verebek szobája fn *tréf, ritk* Tanári
szoba; **főnök szoba.**

vértestvér fn *gyak* Család; **ősök.**

veterán fn *tréf, ritk* Bűnöző; **sittes.**

vezetés fn *tréf, gyak* Osztálynapló;
biblia.

vézna mn *gyak* Sovány; **csontváz.**

virágárus fn *tréf, ritk* Kábítószeres;
drogos.

virágkaró fn *tréf, ritk* Egyes; **karó.**

virít ~ja a lóvét: *tréf, gyak* Sokat keres.

Z

zabál ts ige *durva, gyak* Eszik; **kajál**.

zokni *agyilag ~: gúny, gyak* Buta; **hülye**.

zubbony fn *tréf, ritk* Könyvtár; **szemétrakttár**.

Zs

zsámoly mn *tréf, ritk* Kövér; **dagadt**.

zsaru fn *gyak* Rendőr; **fakabát**.

zsebel ts ige *tréf, ritk* Lop; **csór**.

zsebes fn *tréf, gyak* Tolvaj; **lopós**.

zsernyák fn *tréf, gyak* Rendőr; **fakabát**.

zsír mn *durva, ritk* Kövér; **dagadt**.

zsiráf mn *gúny, gyak* Magas; **égimeszelő**.

zsírbödön mn *durva, ritk* Kövér; **dagadt**.

zsiráf gondozó mn *gúny, ritk* Magas; **égimeszelő**.

Irodalom

ANDERSSON, LARS-GUNNAR – TRUDGILL, PETER (1999): A szleng. In: *Mi a szleng? Tanulmányok a szleng fogalmáról*. Szerk.: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA. Debrecen.

BACHÁT LÁSZLÓ (1986): A felnövekvő nemzedék nyelvi magatartás- kultúrája. In: *Az anyanyelvi nevelés korszerűsítésének áramában*. Szerk.: BACHÁT LÁSZLÓ, FÜLÖP LAJOS, SZATHMÁRI ISTVÁN. Budapest.

BACHÁT LÁSZLÓ (1986): Az ifjúság nyelve. In: *Norma – átlag – eltérés*. Szerk.: FÜLEI – SZÁNTÓ ENDRE. Pécs.

BARTHA CSILLA (1999): *A kétnyelvűség alapkérdései*. Budapest.

ELEK GYÖRGY (1991): *A cigányság története Karcagon a 18–20. században*. Karcag.

FIÁTH TITANILLA (2001): A magyarországi roma népesség általános iskolai oktatása. In: *A romák esélyi Magyarországon*. Szerk.: BABUSIK FERENC. Budapest.

HAJDÚ MIHÁLY(1980): *A csoportnyelvekről*. Budapest.

HAVAS GÁBOR (1999): A kistelepülések és a romák. In: *A cigányok Magyarországon*. Szerk.: GLATZ FERENC. Budapest.

HOFFMANN OTTÓ (1996): *Mini – tini szótár. A mai diáknyelv szinonimaszótára*. Pécs.

KAKUK MÁTYÁS (1997): *Cigány közvetítésű jövevényszavak a magyar nyelvben*. Szolnok.

KARSAI ERVIN (1994): *A cigány nyelv és kultúra*. Gyula.

KEMÉNY ISTVÁN – JANKY BÉLA (2004): A 2003. évi cigány felmérésről. Népesedési, nyelvhasználati és nemzetiségi adatok. In: *A magyarországi cigányság 1971 – 2003*. Budapest.

KEMÉNY ISTVÁN (2000): A nyelvcsereéről és a roma/cigány gyerekek nyelvi hátrányiról az iskolában. In: *Cigánynak születni. Tanulmányok, dokumentumok*. Szerk.: HORVÁTH ÁGOTA, LANDAU EDIT, SZALAI JÚLIA. Budapest.

KIS TAMÁS (1997): *Szemponatok és adalékok a magyar szleng kutatásához*. Debrecen.

KOCSIS KÁROLY – KOVÁCS ZOLTÁN (1999): A cigány népesség társadalomföldrajza. In: *A cigányok Magyarországon*. Szerk.: GLATZ FERENC. Budapest.

KÖVECSES ZOLTÁN (1997): Az amerikai szleng. In: *A szlengkutatás útjai és lehetőségei*. Szerk.: KIS TAMÁS.

- MÉSZÁROS ÁRPÁD – FÓTI JÁNOS (2000): A cigány népesség jellemzői Magyarországon. In: *Cigánynak születni. Tanulmányok, dokumentumok*. Szerk.: HORVÁTH ÁGOTA, LANDAU EDIT, SZALAI JÚLIA. Budapest.
- MEZEY BARNA (1998): A magyarországi cigányok rövid története. In: *Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből*. Szerk.: CSONGOR ANNA ÉS BÓDI ZSUZSANNA. Budapest.
- NAHKOLA, KARI – SAANILAHTI, MARJA (1999): A finn szleng mint nyelvi és szociális jelenség. In: *Mi a szleng? Tanulmányok a szleng fogalmáról*. Szerk.: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA. Debrecen.
- PARTRIDGE, ERIC (1999): Szleng. . In: *Mi a szleng? Tanulmányok a szleng fogalmáról*. Szerk.: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA. Debrecen.
- PÁLMAINÉ ORSÓS ANNA (2001): A beás nyelv megőrzésének lehetőségei. In: *Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát – medencében*. Szerk.: BARTHA CSILLA. Budapest.
- ROSTÁS–FARKAS GYÖRGY, KARSAI ERVIN (2001): *Cigány–magyar, magyar–cigány szótár*. Budapest.
- STENSTÖRM, ANNA – BRITA (1999): A szlengtől a szlengbeszédig. In: *Mi a szleng? Tanulmányok a szleng fogalmáról*. Szerk.: FENYVESI ANNA, KIS TAMÁS, VÁRNAI JUDIT SZILVIA. Debrecen.
- SZABÓ EDINA (2008): *A magyar börtönszleng szótára*. Debrecen.
- SZALAI ANDREA (2007): Egységesség? Változatosság? A cigány kisebbség és a nyelvi sokféleség. In: *Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát – medencében*. Szerk.: BARTHA CSILLA. Budapest.
- TÁLOS ENDRE (1998): A cigány és a beás nyelv Magyarországon. In: *Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből*. Szerk.: CSONGOR ANNA ÉS BÓDI ZSUZSANNA. Budapest.
- TÖRZSÖK JUDIT (1998): *Kik az „igaz cigányok”?* In: *Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből*. Szerk.: CSONGOR ANNA ÉS BÓDI ZSUZSANNA. Budapest.
- VEKERDI JÓZSEF (2000): *A magyarországi cigány nyelvjárások szótára*. Budapest.